

Національний університет Острозька академія
Кафедра англійської філології
Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання

Кваліфікаційна робота (проект)

магістра

на тему

**Мова конфлікту та його розв'язання (на прикладі англомовних
висловлювань політичних та громадських діячів різних країн щодо війни в
Україні)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ЗМ-52
спеціальності: 035 Філологія
спеціалізації: германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

Шекель Х.О.

Керівник

Коцюк Л.М.

Рецензент _____

Острог – 2024 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1 Теоретичні засади дослідження військово-політичного дискурсу сучасної англійської мови.....	8
1.1. Характеристика військово-політичного дискурсу.....	8
1.1.1. Формальний та неформальний дискурс. Стилiстичний аналіз.....	18
1.1.2. Поняття мовна маніпуляція, як провідна функція військово-політичного дискурсу.....	25
1.2. Розкриття поняття “конфлікт” у військово-політичному дискурсі.....	28
1.3. Поняття медіація та діалог як провідних способів вирішення конфлікту.....	33
Розділ 2 Структурно-семантичні особливості сучасних англійських номінацій конфлікту у військово-політичному дискурсі.....	41
2.1. Лексичні одиниці на позначення поняття “conflict”	41
2.2. Структурно-семантичні особливості номінації конфлікту, на прикладі англомовних висловлювань політичних та громадських діячів.....	46
2.2.1. Використання Б.Джонсоном евфемізмів, як інструменту розв’язання конфлікту.....	56
2.2.2. Стилiстичні прийоми для вираження динаміки конфлікту.....	60
Висновок.....	69
Список використаних джерел.....	76

ВСТУП

Жодна людина не може заперечити наявності конфлікту у своєму житті. Після початку війни в Україні, суспільство стало невід'ємною частиною військово-політичного дискурсу. Різні прошарки суспільства, розпочинаючи від політичних діячів доєдналися до висвітлення своєї позиції щодо війни та медіації конфлікту, тобто шляхів його врегулювання.

У зв'язку з тим, що у сучасному світі конфлікти зайняли одну з провідних тем політичного дискурсу у багатьох країнах та прошарках нашого суспільства, впливає необхідність дослідження мови конфлікту та його розв'язання у аспекті свідомості англomовної спільноти.

В умовах сучасного світу, переповненого геополітичними напруженнями та конфліктами, аналіз мови та дискурсу, використовуваного в політичних контекстах, набуває особливої вагомості. Дослідження використання мовних засобів у військово-політичному дискурсі для опису та аналізу конфліктів не лише дає змогу розуміти сутність подій, але й відкриває шляхи до більш глибокого осмислення та ефективного вирішення конфліктних ситуацій.

Це дослідження спрямоване на виявлення стратегій використання мовних засобів у висловлюваннях політичних та громадських діячів під час комунікації щодо даного конфлікту. Зокрема, планується аналізувати лексичні одиниці, фразеологічні звороти, а також виокремлювати типові стратегії вирішення конфліктів, що використовуються у мові військово-політичного спілкування. Вивчення даних аспектів не лише сприятиме глибшому розумінню проблеми, а й може вказати на шляхи мовного впливу та способи побудови конструктивного діалогу для досягнення мирного вирішення конфліктів.

Громадські діячі також стали значущими учасниками військово-політичного дискурсу, особливо медіації конфлікту. Висловлюючи свою

позицію, щодо війни в Україні, вони забезпечували найшвидше розповсюдження інформації, щодо дій країни-агресора.

У сучасних умовах збройна агресія з боку країни-терориста в Україні провокує утворення все більшої кількості нових лексичних одиниць військово-політичної сфери. Така проблема упорядкування та систематизації термінології англійського військово-політичного дискурсу перебуває наразі в центрі уваги лінгвістів.

Останні події значно змінили поняття конфлікту у реаліях ведення війни та його розв'язання. На відміну від дослідників які займалися цим питанням раніше, ми маємо можливість надати оцінку з перших уст, адже ми є безпосередніми свідками того, як цей конфлікт розвивається на кожному етапі та, яким чином йде до свого розв'язання.

Вивченню проблем теоретичного, методичного та практичного аспектів політичного дискурсу присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних учених, зокрема: Т. ван Дейк, В.Горбулін, Г. Почепцов, та ін.

У науковій літературі проблема воєнних конфліктів детально висвітлена в працях Г. Бутуля, та соціолога Кеннета Боулдінга. Аналіз причин та способів їх попередження розглянуто в роботах політолога Семюеля Гантінгтона. Вагомий внесок у дослідження воєнних конфліктів здійснили українські вчені Г. Костенко, Г. Перепелиця, В. Горбулін, тощо. Питанню вивчення сучасних воєнних конфліктів та гібридних воєн присвятили роботи такі науковці, як-от: Ф. Хоффман, Е. Гілбоа та інші.

Такі українські науковці, як Т. Кисельова, О.В Белінська, А. Тарнавська. Е. Фельдман, у свої працях вивчають історію розвитку медіації в Україні.

Аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних вчених доводить, що поняття політичного дискурсу є предметом вивчення не лише лінгвістів, а й представників інших наукових сфер – політологів, соціологів тощо. Така

зацікавленість дослідників зумовлюється не лише значимістю цієї проблеми, але й її складністю та різносторонністю підходів для її врегулювання. Однак незважаючи на розмаїття праць, мова конфлікту на його розв'язання не були об'єктом окремого комплексного дослідження

Актуальність обраній темі надає той факт, що з початку повномасштабного вторгнення Україна перебуває у стані інформаційної боротьби, і провідну роль введення та розв'язання конфлікту з країною-агресором веде англомовне суспільство.

Мета роботи наукової роботи полягає у дослідженні та аналізі англомовних номінацій конфлікту у військово-політичному дискурсі та мови його розв'язання у аспекті свідомості англомовної спільноти.

Для досягнення мети були вирішені такі **завдання**:

1. Виділити та дослідити теоретичні засади роботи (військово-політичний дискурс, медіація, конфлікт, та ін.);
2. Описати особливості мови конфлікту та медіації у військово-політичному дискурсі сучасної англійської мови (на матеріалі мовлення політичних та громадських діячів);
3. Здійснити аналіз структурно-семантичних та лінгвістичних особливостей реалізації конфлікту та стратегій його розв'язання;
4. Надати приклади вживання лексичних одиниць на позначення конфлікту та його розв'язання у сучасному англомовному дискурсі;
5. Сформулювати визначення медіації та вивчити механізми процедури медіації та діалогу, як провідних методів розв'язання конфлікту.

Об'єктом дослідження стали англомовні номінації конфлікту у військово-політичному дискурсі, особливості мовних засобів вираження конфлікту та стратегій його розв'язання.

Предметом дослідження являються структурно-семантичні та лінгвістичні особливості номінації конфлікту та стратегії його розв'язання у військово-політичному дискурсі сучасної англійської мови, на прикладі англomовних висловлювань політичних та громадських діячів щодо ситуації в Україні.

Про **теоретичну значущість** роботи свідчить те, що проведене дослідження та лінгвістичний аналіз здійснюється в тісному зв'язку з екстралінгвістичною ситуацією. Робота сприяє подальшому вивченню питання врегулювання конфліктів за участі політичних та громадських діячів.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що робота збагачує дослідницький досвід сучасної германістики новими знаннями про політкоректність, її репрезентацію в сучасній англійській мові. Крім того, результати дослідження можуть стати підґрунтям для більш детального аналізу досліджуваного явища у майбутньому та більш ефективного використання розв'язання конфлікту у реаліях сучасного життя.

Специфіка об'єкта дослідження, мети і поставлені завдання зумовили вибір **методів дослідження**. Під час дослідження застосовувалися методи систематизації, структурно-семантичного та контекстуального аналізу; використовувалися також прагматичні критерії, що дозволяють не тільки інтерпретувати мовні факти, а й пояснювати вибір їх форми в конкретних умовах; були використані такі прийоми, як спостереження, узагальнення та вибірка лексичних одиниць.

Також, застосовувалися аналіз наукових та періодичних видань, теоретичних робіт та публікацій практичного спрямування щодо проблематики воєнних конфліктів; синтез та узагальнення визначень поняття «воєнний конфлікт». За допомогою описового методу розкрито суть понять військово-політичний дискурс, конфлікт, медіація. Для практичної частини магістерської роботи було

вивчено виступи політичних і громадських діячів, виголошені безпосередньо перед аудиторією, а також тексти виступів, зафіксовані в різних джерелах ЗМІ.

У магістерській роботі застосовуватимуться різні **методи дослідження**:

- метод структурно-функціонального аналізу;
- метод суцільної вибірки;
- метод класифікації;
- метод структурно-семантичного аналізу;
- компонентний аналіз для визначення семантичної структури військово-політичної лексики.

Структура роботи магістерський проект складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Характеристика військово-політичного дискурсу

Упродовж існування людства зафіксовані історичні події свідчать, що конфлікти у соціумі, ворожнеча поміж народами та війни були та, на превеликий жаль, є частиною нашого буття. Відомі науковці у таких сферах як психологія, політологія, філософія, соціологія мають постійно актуальний та палкий інтерес до цієї проблеми людства.

Концепція політичного дискурсу стала актуальною на початку ХХ ст. В умовах швидкоплинності політичного розвитку, появи нових концепцій, форм, а також стратегій і тактик на політичній арені, з'явилася необхідність розвивати вміння і навички аналізу політичної інформації у лінгвістичному контексті, а також політичну грамотність та обізнаність. Розширення меж питань у цій галузі виникає через формування нових аспектів внаслідок взаємодії суспільства, мови та влади. На межі ХХ і ХХІ століть спостерігається глобалізація лінгвістичних досліджень у напрямі політичного дискурсу.

Отже, актуальність військового та політичного дискурсу полягає у тому, що ми знаходимося у певній екстралінгвістичній ситуації, для якої є актуальним та гострим питання воєнних та політичних конфліктів. У даній роботі ми поділяємо твердження американського дослідника Дж. Майклса про важливість військово-політичного дискурсу, який зазначає в конфліктах дискурс відіграє провідну роль, а принципи ведення війни невід'ємні від мови війни[56, с. 121].

Поняття військово-політичного дискурсу, зобов'язує приділити увагу визначенню поняття дискурсу взагалі. Поняття «дискурс» є складним лінгвістичним явищем, що поєднує екстралінгвістичні та когнітивні елементи. Звернувшись до Великого енциклопедичного словника, можна знайти таке

визначення: «Дискурс (від франц. Discours – мова) – зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мова, цілеспрямоване соціальну дію, компонент, який бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах).

У працях провідних вчених існують наступні твердження. Т. А. ван Дейк розуміє поняття дискурс як специфічну комунікативну подію в загальному, і письмову або усну форму взаємодії, або використання мови зокрема [13, с. 131].

За словами І. І. Петренко, дискурс (військово-політичний дискурс у тому числі) в його сучасному розумінні має 12 ознак. До особливих рис науковець відносить:

- співвідношення дискурсу з конкретними учасниками;
- використання певних формальних засобів, коли звичні елементи мови отримують незвичну інтерпретацію, та навпаки;
- дискурс є потужним інструментом впливу на масову свідомість.

На його думку, дискурс є «конструюванням (створенням правил поведінки, сприйняття, пізнання та відтворення) певного світу для певної спільності людей» [25, с. 55-56].

Вичерпне трактування цього поняття знаходимо у працях сучасного лінгвіста Ф. С. Бацевича, який стверджує, що «дискурс – тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається в межах конкретного каналу спілкування; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів» [3, с. 154].

Дискурс є доволі складним та багатозначним феноменом, тому вивчається багатьма науками, а саме філософією, психологією, етнографією, лінгвістикою та її напрямками. Провідну ролі у вивченні дискурсу займає мовознавча наука дискурсологія, яка представлена методологічно й теоретично різноманітними течіями, лінгвістичними школами й окремими дослідженнями, спрямованими на всебічний опис і характеристику мовленнєвого спілкування людей у специфічних і стандартних комунікативних ситуаціях з урахуванням соціальних, культурних, когнітивних, психологічних, етнічних й інших чинників. Об'єктом дискурсології є різноманітні дискурсивні практики мови, а предметом – організація дискурсу [28, с. 625].

Процес дослідження дискурсу ставить перед собою завдання з урахуванням таких аспектів, як:

- розрізнення та ототожнення дискурсу із предметом дослідження різних наук;
- сприймання дискурсу як вияву культурної комунікації; етнокультурні особливості спілкування;
- культурно-історичні особливості комунікації;
- соціальні, вікові та статеві характеристики учасників комунікації;
- типи та форми мовлення, принципи побудови повідомлення, його риторику; характеристики мовлення окремої людини і груп людей [3, с. 153].

Важливо приділили увагу критеріям диференціації дискурсу. Лінгвісти українського походження І.Шевченко та О.Морозова запропонували наступні критерії розрізнення типів та підтипів дискурсу:

1. за формою: усний і письмовий;
2. за видом мовлення: монологічний або діалогічний;
3. за адресатним спрямуванням: інституційний і персональний;

4. за умов різних настанов і комунікативних принципів: аргументативний, конфліктний та гармонійний дискурси;
5. за соціально-ситуативним параметром: політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, медичний, діловий, рекламний, педагогічний, спортивний, науковий, медійний (дискурс засобів масової інформації), електронний (інтернет-дискурс), тощо;
6. за різноманітними характеристиками адресанта й адресата: соціально-демографічний критерій (дитячий, підлітковий дискурси та дискурс людей похилого віку, дискурс і чоловічий, дискурс мешканців міста й села); соціальнопрофесійний критерій: дискурс моряків, будівельників, шахтарів; соціально-політичний критерій (дискурс комуністів, демократів);
7. за функціональною та інформативною складовими: спілкування інформативне (емотивний, оцінний, директивний дискурси) та фактичне;
8. за критерієм формальності та змістовності у функціонально-стильовому аспекті відповідно до жанрів і реєстрів мовлення: художній, публіцистичний, науковий, офіційний і неофіційний, та інші [33, с. 233].

Класифікація підтверджує той факт, що військово-політичний дискурс є компонентом саме суспільно-політичного дискурсу, адже має безпосереднє відношення до наукових, публіцистичних та художніх дискурсах. Погляди дослідників на сутність цього дискурсу виявилися досить суперечливими. Більшість науковців надають перевагу розгляду питань політичного та військового дискурсів окремо один від одного, військово-політичний дискурс залишається осторонь.

Концепція політичного дискурсу стала актуальною на початку ХХ ст. В умовах швидкоплинності політичного розвитку, появи нових концепцій, форм, а також стратегій і тактик на політичній арені, з'явилася необхідність розвивати

вміння і навички аналізу політичної інформації у лінгвістичному контексті, а також політичну грамотність та обізнаність.

Політичний дискурс є одним із найвпливовіших. Його особливістю вважають інституційність. Інституційність є об'єднуючою характеристикою для різних сфер діяльності суспільства: соціальної, політичної, економічної. Спрямованість на політичну боротьбу за владу є інтенційною основою, яка й визначає дискурс як політичний [21, с. 76].

Політичний дискурс є важливим елементом балансу і впливає на суспільне життя та соціальну культуру. Він відіграє важливу роль передусім у політичній комунікації, формуючи свідомість та орієнтуючи її на певні траєкторії розвитку, стійкі уявлення та сприйняття суспільних процесів. Поняття трансформувалося відповідно до різних національних та міжнародних стандартів, створюючи простір для подальшого розмежування дискусій та процесів.

Багато дослідників намагалися пояснити та легітимізувати поняття "політичний дискурс". Цей термін використовувався в різних галузях досліджень, включаючи антропологію, культурологію, психологію, філософію та соціологію. Кожна з цих дисциплін розробила власні аналітичні методи та понятійний апарат. Таким чином, політичний дискурс став предметом міждисциплінарних досліджень, методології яких перетинаються і доповнюють одна одну. В українських та міжнародних дослідженнях немає єдиного визначення поняття "політичний дискурс" [Лукіна, 2021: с.76].

«Політичний дискурс – це політична комунікація, учасниками якої виступають сторони суспільно-політичних відносин. Вона поєднує в собі інформацію з конкретними прагматичними цілями, тобто політична комунікація завжди має інтенційний характер. Головна інтенція цього типу

дискурсу – боротьба за владу, а тому мовлення сприймається як боротьба, головна мета якої змагання та перемога». [Дяченко, 2019: с.56].

Політичний дискурс можна визначити як систему мовлення, що відображає процес прийняття політичних рішень та формування політичної культури в суспільстві. Однією з найважливіших функцій політичного дискурсу є його здатність формувати політичні уявлення та цінності в суспільстві.

Політичний дискурс може впливати на формування політичних стереотипів та уявлень про відносини між владою та громадянами, що, в свою чергу, може впливати на політичну поведінку та участь громадян у політичному житті країни.

Політичний дискурс може допомогти вирішити конфлікти та знайти шляхи компромісу. Це досягається, коли різні групи та партії висловлюють один одному свої погляди та інтереси. У процесі дебатів можна виявити спільні цінності та позиції, які можуть стати основою для досягнення компромісу.

Аналізуючи питання політичного дискурсу та його складових, необхідно зосередитися на ключовому понятті "сьогодення". За останні кілька років Україна все більше привертає увагу світової спільноти.

Починаючи з 24-го лютого 2022 року, увага міжнародної спільноти прикута до подій, що розгортаються в Україні. Агресія Російської Федерації повернула до повсякденного вжитку термін, який увесь цивілізований світ пам'ятає лише з підручників історії.

Війна, спричинена вторгненням Росії на територію суверенної держави Україна, запустила низку подій, які, як зазначає О. Гуржій, назавжди змінили політичні та міжнародні виміри демократичного світу 21-го століття: “Війна – це соціально-політичне явище, що являє собою найбільш гостру форму розв’язання суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, а також

національних, релігійних, територіальних та інших протиріч між державами, народами, націями, класами і соціальними групами засобами збройного насильства. Головним змістом війни є збройна боротьба – ведення протидіючими сторонами воєнних дій різного масштабу на суші, у повітрі, на воді, під водою та в космосі.”[Гуржій, 2009: с.22]

Військовий дискурс - це широке поняття, яке охоплює різноманітні комунікативні явища, пов'язані як з полем бою, так і з військовою сферою. У дослідженні І.О. Стаднік під військовим дискурсом розуміється результат політичних, соціокультурних, психологічних та історичних процесів, представлених у військовій художній літературі, військовій публіцистиці та військово-політичних матеріалах, створених як групами суб'єктів, так і окремими суб'єктами. [Стаднік, 2016: с.63-64]

У військовому дискурсі, як і в багатьох сферах суспільно-політичного життя, комунікація відіграє важливу роль у формуванні та поширенні інформації, а також у формуванні уявлень про військові події та конфлікти. Комунікаційні тактики і стратегії використовуються для досягнення різних цілей, таких як мобілізація населення, створення образу ворога, сприяння дипломатичному процесу і підтримка військових операцій.

Під поняттям «військовий дискурс» ми розуміємо текст як комунікативну складову мовлення в сукупності з позамовними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками. За спостереженнями науковців, сучасній англійській мові властива мілітаризованість [67, с. 11], яка впливає на людину в комунікації, оскільки військовий дискурс поширюється безпосередньо на суспільно-політичний.

Можна виділити два основні види військового дискурсу: формальний і неформальний військовий дискурс. У широкому сенсі формальний дискурс представлено військовими матеріалами, до яких відносяться військово-наукові

військово-політичні, військово-технічні тексти, а також акти військового управління (різні військові документи) . До військових матеріалів формального військового дискурсу є прийнятим відносити військові документи, що пов'язані з життям та діяльністю військ та військових установ збройних сил.

У багатьох літературних джерелах військовий дискурс характеризується використанням прийомів передачі інформації в емоційному контексті, що відображає суб'єктивно-емоційне ставлення мовця до фактів, подій, ідей та образів. Широко використовуються протиставлення та порівняння на кшталт “друг – ворог”, “свій – чужий”, “ми – вони”, [Стаднік, 2016: с.64]. Ворог зображується як загроза, агресор або терорист, тоді як приймаюча сторона зображується як захисник та герой.

Важливим елементом комунікації у військовому дискурсі є використання офіційного дискурсу, що має авторитет і вплив. Саме мовлення з лінії фронту передає особливу впевненість і мотивацію для країни, що є учаником війни. Мовлення з фронтової лінії допомагає створити чітку візуалізацію для розуміння поточної ситуації в країні.

Враховуючи важливість комунікації у військовому дискурсі, кожна сторона конфлікту докладает значних зусиль для розробки і підтримки комунікаційних інструментів і стратегій, які допоможуть впливати на сприйняття і поведінку громадськості, формувати громадську думку і заручитися підтримкою своїх військових зусиль.

Для кожної держави військова тема є вкрай делікатною. У ЗМІ рідко можна натрапити на вислови військових фігур щодо ситуації в країні. Очевидно, що висловлювання на цю тему регулює політична верхівка держави, з цього випливає причина того, що військова тематика здебільшого виражається вустами політичних діячів. Політичні особистості повідомляють ЗМІ про

військово-політичний стан своєї держави, тому вони є постійними учасниками дискурсу.

Тому можемо зробити висновки, що військово-політичний дискурс відрізняється від суто військового дискурсу більшою відкритістю для широкого загалу. Основна увага у цьому дискурсі приділяється саме проголошенню розв'язання певних військово-політичних конфліктів, з якими стикнулася держава. Політичні діячі у цьому випадку намагаються не налякати їх народ, а продемонструвати дії, які виконуються ними, задля покращення ситуації, а також долучитися підтримкою своєї нації та намагаються об'єднати зусилля.

Головною стратегією військово-політичного дискурсу є перемови, спосіб, який допомагає дійти до спільного рішення. Таким чином політичний та військовий дискурс об'єднуються та репрезентуються як одне ціле. Військово-політичний дискурс є відкритим для загалу, тому він зустрічається як на прес-конференціях та виступах на міжнародній арені, так і у вигляді інтерв'ю, статті або ж допису у соціальних мережах.

Услід за С. Т. Онуфрив, можна також зауважити, що ВПД та ВПД у ЗМІ має деяку розбіжність. У першому випадку словом, жестом промовляє влада, у другому — ЗМІ, які є рупором влади. ВПД сучасних ЗМІ виконує особливу роль у забезпеченні свободи слова у державі, а також у становленні національного інформаційного простору. [23]

Аналізуючи військово-політичний дискурс, ми розглянули два його значення: вузьке і широке розуміння. Зазвичай, у вузькому розумінні мають на увазі лише публічні виступи політиків. Широке розуміння цього дискурсу охоплює усі мовні висловлювання, у яких головною темою є політика та які продукуються з позицій влади. У результаті, це будь-які тексти ЗМІ, що присвячуються військово-політичному життю країни. [23]

Погоджуючись з твердженням С. Т. Онуфрив, важливо зауважити, що військово-політичний дискурс та військово-політичний дискурс у ЗМІ мають низку розбіжностей. У першому – словом промовляє влада, у другому випадку – ЗМІ, яке є рупором влади. Дискурс сучасних ЗМІ виконує провідну роль у забезпеченні свободи слова у державі, а також у становленні національного інформаційного простору.

Голландський лінгвіст Т. А. ван Дейк віддає перевагу та дотримується саме вузького визначення поняття військово-політичного дискурсу. На його думку, політичний дискурс є класом жанрів, який обмежується виключно політикою, а саме парламентськими дебатами та обговореннями, партійними програмами, промовою політиків – а це жанри, які належать безпосередньо налужать до сфери політики. Таким чином – це дискурс політиків. Ширше розуміння військово-політичного дискурсу охоплює усі мовні висловлювання, у яких йде мова про політику та які продукуються з позицій влади. Отже, це будь-які тексти ЗМІ, що присвячуються військовополітичному життю країни. [67]

«Говорячи про функції військово-політичного дискурсу, можна виділити триосновні різновиди:

- інформативно-світоглядна – формує у читача / слухача / глядача ставлення до учасників відбувається і ситуації в цілому;
- виховна – спрямована на військово-патріотичне виховання армії і суспільства в цілому;
- маніпулятивно-пропагандистська – маніпуляція масовою свідомістю, яка є ключовим елементом психологічних операцій і інформаційної війни».

Зрештою, зробивши аналіз значень та функцій понять військово-політичного дискурсу, ми прийшли до його характеристики, як політичного дискурсу про війну. Отже, його політичну складову можна з легкістю простежити під час

вираження думок на тему війни, у той же час зберігаючи спокій та нейтральність до військових подій, що основна його мета – приховування правди і маніпулювання аудиторією. А провідними завданнями та функціями зрештою є: «маніпуляція людьми – це, перш за все, маніпуляція свідомістю людей - переконаннями, знаннями, думками, ідеологіями, які контролюють їх поведінку.» [67, с. 261]

1.1.1 Формальний та неформальний дискурс. Стилiстичний аналіз.

Комунікація у політичному дискурсі має свої особливі форми в залежності від інтенції, типу інформації та адресата, а також часу і місця. У дискурсі завжди розмежовують дві сутності: мовленнєвий процес і текст. Причому дослідники дотримуються різних точок зору щодо їх рівнозначності. Зазвичай дискурс визначають з трьох позицій [21, с. 43]:

1. Формальна позиція – текст є мовною одиницею, вищою за рівень речення;
2. Семантична позиція – зосереджується на смислових зв'язках між одиницями тексту, що є основою дискурсу;
3. Функціональна позиція – зосереджується на реальному вживанні мовних одиниць.

З точки зору словникового складу формальний дискурс представлено літературною (як нейтральною, так і термінологічною) лексикою та фразеологією. Формальний військовий дискурс характеризується вживанням вузькоспеціальної та міжгалузевої термінології. Вони вимагають від читача добрих фонових знань. У наведеному прикладі нижче використання таких термінів як “impeller” (лопатеве колесо), “tailboom” (хвостова балка), “thruster” (реактивний прискорювач) та скорочення NOTAR (No Tail Rotor) значно ускладнює розуміння тексту для необізнаного читача:

“The most common is the multi-bladed rotor, the Fenestron from Airbus, the NOTAR from MD helicopters, then the helicopters with no tail rotor, like the chinook. Each counteracts the main rotor torque.” [50]

“Russia’s blitzkrieg failed and the conflict became bogged down in months of grinding stalemate before Ukraine launched successful counter-offensives in the east and south.” [64]

Військовий дискурс характеризується наявністю значної кількості військових термінів, спеціальних скорочень і символів, що використовуються виключно у військових матеріалах. Наведемо декілька прикладів:

- HIMARS – High Mobility Artillery Rocket System;
- the C2 system – the command and control system;
- TRADOC – US Army Training and Doctrine Command;
- SoD – Secretary of Defence;
- AAM – Air-to-air missile.

Поряд зі скороченнями, у військовому дискурсі широко застосовуються індексні позначення та умовні знаки, для зразків озброєння та військової техніки. Система символів затверджена всіма видами збройних сил, є єдиною для певних типів озброєння та техніки і може бути легко розшифрована будь-ким, хто знайомий з цією системою символів. Наприклад позначення СН-47А:

- СН – вантажний гелікоптер (cargo helicopter);
- 47 – номер конструкції;
- А – перша модифікація.

Характерною синтаксичною особливістю військових матеріалів є використання:

- конструкцій у пасивному стані: *“Thousands of Russian troops have been killed in Ukraine since Russia’s invasion began nearly one month ago, US and*

NATO officials told CNN this week, and Russia is now struggling to resupply those forces as it faces sagging troop morale and fierce Ukrainian resistance.” [37].

- інфінітивних конструкцій: *“The military capabilities of these two nations are so imbalanced that Ukraine’s defiant president, Volodymyr Zelensky, implored his Western allies overnight to do more than impose sanctions to get Russian troops off Ukrainian soil.”* [43]
- герундіальних конструкцій: *“President Ursula von der Leyen visited Kyiv, pledging Europe’s support and stating that Ukraine had a ‘European future’ and its membership of the union would be fast-tracked.”* [47]
- прислівникових зворотів: *“He needed to locate the sharpest Russian thrust toward Kyiv and figure out how his team could blunt it, he explained later, using only a pseudonym as required by Ukraine’s military.”*[53]
“Having failed to seize areas near Kyiv, Russia has focused its offensive on Ukraine’s east and south, while continuing to sow destruction in the rest of the country with missiles.” [36]

Використання цього типу синтаксису пов'язане з певними функціональними навантаженнями, характерними для військової комунікації. Це: стислість, ясність, конкретність висловлювання, точність і чіткість, які гарантують логічний порядок передачі інформації, чітко відокремлюють одну думку від іншої і полегшують сприйняття інформації.

Неформальний військовий дискурс представлений розмовною (як літературною, так і не літературною) лексикою та фразеологією, до останньої відносяться професіоналізми та жаргонізми. Під професіоналізмами військової сфери ми розуміємо еквіваленти або аналоги військових термінів, під військовим жаргоном – ненормативну, неформальну, стилістично знижену,

функціонально обмежену мову військовослужбовців, що використовується з метою здійснення певних мовленнєвих функцій (експресивної, оціночної, евфемістичної тощо). [2, с. 17]

Неформальний військовий дискурс включає в себе безпосередньо неформальне спілкування у військовому середовищі та за його межами. Це спілкування репрезентовано лексикую та фразеологією розмовного характеру. Здебільшого військовий неформальний дискурс представлено художніми текстами або репортажами військових кореспондентів з місць подій.

Наприклад, в художній літературі досить часто зустрічається такий жаргонізм, як *Sandbox*, що позначає Арабські країни:

"The Devil's Sandbox offers a rare insight into what this war means for the citizen-soldier at home and abroad, and chronicles a battalion that earned the respect of the regular Army soldiers who fought alongside them in some of the toughest battles in the Iraq war. The Devil's Sandbox - a nickname for Iraq - is the story of the 2nd Battalion of Oregon's 162nd Infantry Regiment (2/162), and provides readers an intimate look at the reality of National Guardsmen at war."[51, с. 25]

В основі неформального військового дискурсу лежить повсякденне спілкування військових. Розглядаючи військовий дискурс у двох його складниках – тексті і контексті – важливо зазначити, що для неформального військового дискурсу контекст виявляється вкрай важливим. Якщо точніше, неформальне спілкування в армії можливо тільки за умови відносно рівних статусно-рольових відносин комунікантів, тобто спілкування з використанням сленгу і розмовних виразів можливо, скоріше, між солдатами, ніж між військовослужбовцями строкової служби або курсантами військових училищ і представниками офіцерського складу. Це ще раз підкреслює значення субординації, як одного з важливіших моментів армійського життя і військового дискурсу. [12, с. 97]

Класифікуючи армійський сленг можна виділити такі групи найменувань:

- представники офіцерського складу:
shavetail general – бригадний генерал, gold leaf – майор, half lieut – молодший лейтенант, light colonel – підполковник, Big Bug – командувач, brass ass – офіцер, iron ass – штабний офіцер;
- особовий склад включає в себе найменування окремих родів військ і видів служб:
soldier of misfortune – піхота, red legs – артилерія, Holy Joe – армійський священник, silent service – підводний флот, Uncle Sam's circus – флот США;
- також назву представників рядового складу незалежно від приналежності тому чи іншому роду військ:
umbrella man – парашутист, old sweat – старослужбовець, skin-head – рядовий морської піхоти, doolie – курсант першого курсу Академії повітряних сил США;
- військова техніка та озброєння. До цієї групи входять найменування озброєння та техніки з різко негативною конотацією:
funeral glide or flying coffin – літак, hell buggy – танк, hell on wheels – БМП, Doom's Day weapon – ядерна зброя;
- найменування техніки та зброї засновані на таких прийомах як метафора:
pineapple – ручна граната, scatter gun – кулемет, can opener – протитанкове озброєння, ономатопея, rom-rom – автомат;
- назви предметів армійської форми:

rips – зірки офіцера, brass – металеві відзнаки, tin hat – солдатський шолом, herring bones – шеврони);

- назва географічних об'єктів та установ:

the Pond – Атлантичний океан, the Med – the Mediterranean sea, the Rock – Гібралтар, Puzzle Palace/Squirrel cage/concrete carousel – Пентагон, spook factory – ЦРУ;

- ставлення до смерті, яке має знижений аксіологічний статус:

butcher's bill – список загиблих, to eat an iron ration – загинути від кулі, to be out of mess – бути вбитим, to kiss the dust – впасти замертво.

Окремо можна виділити тексти, що мають міждискурсивний статус, займаючи проміжне положення між двома частинами військового дискурсу, формальною та неформальною.

Наведені приклади демонструють вживання в таких видах текстів, як літературної спеціальної лексики, так і професіоналізмів та жаргонізмів. Крім того, можна сказати, що неофіційні найменування в окремих випадках можуть витіснити з текстів їх офіційні позначення.

Окремо виділимо використання у військовому сленгу зоонімічних метафор, які також застосовуються практично у всіх сферах армійського життя:

- найменування особового складу:

dogs of war – артилерист, devil dog – моряк, camel corps – піхота, bird of paradise/duck – полковник, chick – новобранець, orderly pig – сержант, war horse – ветеран;

- найменування техніки та озброєння:

rat-trap – підводний човен, whale fish – торпеда, whirly bird – гелікоптер,

iron horse – танк field pig – ракета, sea dog – гармата на кораблі;

- найменування предметів одягу: monkey clothes – форма, monkey suit – льотне обмундирування, tiger suit – камуфляж.

Наприклад замість термінологічного позначення бомби, що за допомогою звичайної вибухівки розсіює радіоактивний матеріал RDD (Radiological Dispersal Device) досить часто вживається її розмовне позначення “dirty bomb”:

“GTRI’s Remove Program works around the world to remove excess nuclear and radiological materials that could be used for a nuclear weapon or radiological dispersal device (RDD), or “dirty bomb””(States News Service, Nov. 13, 2012)

Ще один приклад демонструє, що замість термінологічного позначення Unmanned Aerial Vehicle (безпілотний літальний апарат) часто використовується професіоналізм “drone”, який наразі вживається і в інших мовах. Крім того, в окремих ситуаціях він може замінювати один із компонентів терміна:

“The addition of unmanned aerial drones is a major step forward in securing our border with Mexico. The drones will allow us to patrol areas that are difficult to access on the ground in the Big Bend region.” (The Washington Post, Jan. 5, 2016)

Таким чином, як показує аналіз, військовий дискурс, як у його традиційній, так і в сучасній формах, визначається як соціально-професійний дискурс про військові операції та війну. Він є складовою суспільно-політичного дискурсу і безпосередньо пов'язаний з публіцистичним, науково-технічним та художнім дискурсом. Офіційний дискурс виражається літературною (нейтральною, термінологічною) мовою та виразами. Неофіційний військовий дискурс представлений розмовними (літературними та нелітературними) словами та виразами, включаючи технічні терміни та жаргонізми.

1.1.2 Поняття мовна маніпуляція, як провідна функція військово-політичного дискурсу

З поняттям “мовна маніпуляція” ми стикаємося майже не щодня. Вони проникають у кожен сферу нашого суспільства: політику, культуру, ідеологію, соціальні мережі, ЗМІ тощо. Феномен маніпуляції на свідомість людини досліджується різними науками, такими як соціологія, психологія, політологія. Тому варто розглянути мовну маніпуляцію, як провідну функцію військово-політичного дискурсу та важливий аспект дослідження політичної комунікації. Ці аспекти характеризуються специфічними комунікативними стратегіями, спрямованими на досягнення цілей у соціальному та військовому середовищі.

Використання емоційних ефектів у військовому дискурсі є ефективним способом мобілізації громадськості та формування певного ставлення до ворога. Використання образів і апеляції до особистих переживань аудиторії сприяють встановленню міцного емоційного зв'язку зі слухачами, активізують та залучають до участі у воєнно-політичному процесі.

У цьому випадку важливо пам'ятати про головне завдання політичної комунікації маніпулювати та контролювати громадську думку. Політичне маніпулювання є складним і суперечливим явищем сьогодення. У політичному та особливо військовому контекстах маніпуляція активно використовується у боротьбі за вплив на психологію та поведінку населення..

У своїй роботі О. Бойко наводить приклад визначення маніпуляції в політології, як техніки або ж системи впливу, спрямованої на формування і контроль масової свідомості, зміну громадської думки та політичної і політичної поведінки. Це широкий спектр технологій, який включає в себе низку стратегій і тактик для досягнення політичних цілей. До них відносяться використання інформаційного впливу, регуляторні функції, провокаційна

діяльність, маскування, захист, адаптація, мобілізація та заохочення. Ці функції допомагають впливати на поведінку та сприйняття громадськістю.

Також, описуючи політичний контекст, варто зазначити, що маніпулятивні технології часто використовуються для здобуття та утримання влади, конструювання певних політичних наративів та контролю над інформацією. Основний акцент робиться на перекручуванні фактів, приписуванні повноважень, емоційному впливі, маніпулюванні даними та інших тактиках, спрямованих на зміну суспільних уявлень і переконань. [5]

У своєму підручнику О.В. Яшенкова зазначає, що маніпулятивні стратегії реалізуються переважно у прихованих формах. Такі стратегії можуть контролювати свідомість опонента і впливати на нього, навіть проти його волі. В рамках цієї стратегії використовуються такі тактики, як навішування ярликів, перебільшення, применшення та спрощення понять. [35,с.169]

Створення образу ворога у військовому дискурсі - це стратегічний підхід, спрямований на створення негативного сприйняття ворога. Цей підхід включає в себе наступне.

Він передбачає використання риторичних прийомів, дезінформації, стереотипів та інших комунікативних технік для посилення негативного образу ворога. Створення образу ворога відіграє важливу роль у психологічному стані країни та активізації допомоги союзників.

Для України використання цієї стратегії є новим підходом. Адже образ держави-терориста сьогодні дуже відрізняється від норм, що склалися в минулому столітті, і потребує особливої уваги та фокусування. Основна увага має бути зосереджена на поширенні інформації та її правильному сприйнятті світом. Стратегії формування образу ворога в основному зосереджені на таких напрямках. Наведемо низку прикладів основних тактик, що використовуються в рамках цієї стратегії:

Тактика моделювання образу ворога. Характеризується висвітленням основних дій ворога на протиправі образі захисника. Широко висвітлюються протиправні та антигуманні злочини загарбника, зображуються конкретні дії та особи, які несуть зло країні. Часто використовуються порівняння злочинних дій минулих армій та створюється асоціативний ряд з злочинними діями сучасних армій.

Тактика, що показує рівень боєздатності противника. У сьогоднішньому висвітленні подій у ЗМІ основний акцент робиться на інформуванні громадськості про військову техніку та озброєння, які є у руках окупанта. Інформація, що подається, акцентує увагу на характеристиці озброєння та рівні мобілізованих сил тощо. Важливо пам'ятати, що ми адекватно, вичерпно та повною мірою оцінюємо можливості противника, та в жодному разі не слідуємо методу недооцінювання. Вкрай важливо розуміти, які країни підтримують дії ворога, і якою є їх спроможність підтримати агресора. [26, с.116]

1.2. Розкриття поняття “конфлікт” у військово-політичному дискурсі

Розпочинаючи з ХХ століття та до сьогодні вивчення воєнних конфліктів набуває активного статусу. Саме у цей період часу держави почали використовувати війни та збройні конфлікти для вирішення суперечок та протиріч.

До початку ХХ століття низка наукових теорій та концепцій застосовували здебільшого пріоритетне поняття “війна”. Проте після Другої світової війни з’явилися нові поняття для позначення процесів, які супроводжувались застосуванням воєнної сили — “воєнний конфлікт” та “збройний конфлікт”.

Хоча масове поширення поняття “воєнний конфлікт” відбулося уже наприкінці 80-х років. [32] Значний внесок у напрямку дослідження конфліктів зробив французький соціолог Гастон Бутуль, засновник полемології - нового напрямку дослідження конфліктів. У 1945 році він заснував Французький інститут полемології в Парижі. У широкому сенсі воно вказує на загальну теорію війни, з метою виявлення прихованих джерел людської агресивності та соціальних структур, що сприяють породженню війн. [9, с.4]

Основне питання, на яке намагаються дати відповідь полемологи – “чому в суспільстві в певний момент історії починаються воєнні дії?” [9, с.13] Гастон Бутуль вважав, що за допомогою соціологічного аналізу можна зрозуміти, які «симптоми» передують початку конфліктів у суспільстві та знайти спосіб попереджати появу виникнення нових.

Варто також згадати концепцію конфліктів, яку запропонував американський соціолог Кеннет Боулдінг. Він запропонував «загальну теорію конфліктів», яка була представлена в праці «Конфлікт і захист: загальна теорія» (1963 р.). На думку науковця, війна та причини її виникнення можуть бути

усунені шляхом розуміння природи конфлікту. Зусилля, спрямовані на збереження миру, залежать, насамперед, від розуміння загроз. [41]

Власне конфлікт властивий кожному процесу у суспільстві. Незалежно від умов, у яких він виник, процес має однакові елементи, етапи розвитку та методи врегулювання. Це зумовлюється особливим характером і формою поведінки людей. На думку науковця, люди схильні використовувати насильницькі методи для досягнення своїх цілей, тому більшість суспільних процесів мають переважно конфліктний характер.

Термін “збройний конфлікт” в контексті цієї теорії розуміється як різновид соціального конфлікту, в якому залучені сторони прагнуть відстояти свої інтересів шляхом застосування військової сили. К.Боулдінг був дуже стурбований тим, що ключем до встановлення миру є постійна система стримування. Однією з проблем стримування є різка ескалація та зростання загроз, оскільки сторони конфлікту прагнуть зменшити свою вразливість, зокрема через «гонку» озброєнь, що особливо небезпечно в епоху високотехнологічної зброї. Основними факторами, що перешкоджають управлінню конфліктами, є, по-перше, не розпізнавання конфлікту, по-друге, нерозуміння методів вирішення конфлікту. Тому для досягнення довгострокового миру необхідно навчитися вчасно визначати загрози та шукати шляхи вирішення конфліктів (Burgess, 1994).

У рамках дослідження варто більш детально розглянути визначення військового конфлікту. Це поняття використовується не лише в повсякденному житті, а й у дослідженнях вчених та в офіційних документах національного та міжнародного значення. Проте єдиного визначення поняття “воєнний конфлікт” в науці досі немає, і його визначають по різному. Науковці В. Дяченко, М. Цюрупа та П. Шумський трактують його як “всі види організованих форм збройних сутичок соціальних сил як усередині держави,

так і на міждержавному рівні, або між коаліціями держав, які характеризуються достатнім рівнем керованого насильства, переходом від мирних до мілітарних способів життєдіяльності з неминуче широким порушенням прав та свобод населення.” [10, с.30]

Головною відмінністю воєнного конфлікту від війни є те, що, як правило, не носить гостро вираженої конфронтації і не призводить до докорінних соціальних змін. [24, с.11]

Аналіз наукових досліджень показав, що військовий конфлікт у широкому розумінні включає всі форми конфлікту із застосуванням зброї, який виникає між політичними суб'єктами (наприклад, соціальними групами та організаціями, суспільством у цілому тощо). Ми прийшли до висновку, що військовими конфліктами можна вважати як самостійні збройні конфлікти, так і регіональні чи навіть світові війни. У вузькому розумінні військовий конфлікт — це локалізований збройний конфлікт між сторонами, що мають обмежені засоби ведення бою. Відповідно до сучасного стану науки військові конфлікти поділяються на два основних види: війна та збройний конфлікт. Проте існує також думка, що форма війни є різновидом збройного конфлікту. [10, с.11]

Спільним для цих концепцій є вирішення протиріч за допомогою військової сили. [4, с.173]

Огляд вітчизняної та зарубіжної літератури свідчить і про існування в науковому середовищі, окрім поняття “воєнний конфлікт”, терміну “воєнно-політичний конфлікт.”

Український конфліктолог, політолог Г. Перепелиця пропонує застосовувати поняття “воєнно-політичний конфлікт”, пояснюючи це тим, що, на відміну від воєнного конфлікту, його метою є вирішення суто політичних суперечностей. Відповідно, термін можна трактувати через сутнісні ознаки як

“форму соціальної взаємодії”, “політичне протиріччя у вищій фазі свого розвитку», «застосування військової сили.” [24, с.11]

Основними ознаками, що вирізняють даний тип конфлікту, є дві сторони специфічної сутності: воєнна й політична; а також стан неподільності політичної влади. [24, с.18]

Окреме місце у вивченні воєнних конфліктів займає класифікація. Науковці різних галузей знання у своїх роботах пропонують власні типології розрізнення воєн та воєнних конфліктів.

Ґрунтовну класифікацію розробив Г. Костенко (1999). Він пропонує розрізняти конфлікти за характером політичної мети. Відповідно до цього критерію виділяються три типи: війна за гегемонію (встановлення домінування на глобальному чи локальному рівнях), війна за територію (захоплення нових територій або отримання контролю над окупованими) та змішаний тип (може мати одночасно мету першого та другого типу). Окрім типів, дослідник виділяє також 2 види конфліктів – оборонні та наступальні. Метою першого є протистояння агресії супротивника, другого – завжди агресивна (Костенко, 1999, с. 49-50).

Значний внесок у питання типології та класифікації зробив Г. Перепелиця. Він запропонував новий підхід до систематизації воєнно-політичних конфліктів – за дослідженням об’єкту конфлікту. Об’єктом можна вважати певний інтерес сторін конфлікту до різних проблем, предметів або процесів у політичній сфері, на основі яких виникають протиріччя. Відповідно виокремлюються шість предметних типів воєнних конфліктів: територіальний, соціальний, економічний, державно-інституційний, ідеологічний, культурний. Протиріччям конфлікту територіального типу є встановлення влади на певній території. Одним із яскравих прикладів є Придністровський конфлікт 1990-х років. Джерелом конфлікту державно-інституційного типу є державні інститути

й апарат, який реалізує політичну владу. Особливістю економічного військово-політичного конфлікту є прагнення здійснювати владу над економічними ресурсами й матеріальними цінностями. Конфлікт культурного типу спричиняють суперечності, що виникають між соціальними групами різних культур. Останній тип – ідеологічний, предметом протиріччя якого можуть бути релігійні, етнічні або расові упередження, які застосовуються правлячими групами при здійсненні влади, зокрема конфлікт у Косові 1998 року та війну на Кіпрі можна віднести до даного типу.

Значний внесок у розуміння причин останніх двох видів воєнно-політичних конфліктів та перспектив розвитку запропонував американський політолог, учений з Гарвардського університету Семюель Гантінгтон. У книзі «Зіткнення цивілізацій» він поділяє світ на дев'ять цивілізацій: Західну, Латиноамериканську, Африканську, Ісламську, Сінську, Індуську, Православну, Буддистську та Японську, між якими знаходяться «лінії розломів». «Лінії розломів» – це межі цивілізацій, які знаходяться у сферах інтересів конкуруючих цивілізацій, або мають нестабільні сфери впливу. Саме на них можливе зародження нових глобальних конфліктів. Зокрема, Гантінгтон вважає, що даний факт спричинив конфлікт в Україні, адже наша держава знаходиться саме на такій «лінії розлому». Україну населяють великі групи людей, які ідентифікують себе з різними цивілізаціями, а саме такі країни, на думку автора, мають проблеми зі збереженням своєї територіальної цілісності.

Отже, розглянувши це питання, робимо висновок, що жоден із розглянутих підходів не є універсальним, оскільки кожен конфлікт має свої специфічні особливості, а ознаки кількох типів запропонованих можна поєднувати. Таким чином, це дає нам підстави стверджувати про умовну систематизацію військових конфліктів, яка може бути застосована для більш детального аналізу кожного конфлікту. Вирішити проблему класифікації військових конфліктів

можна лише враховуючи як військово-технічні, так і політичні, когнітивно-психологічні та соціальні фактори.

1.4.Поняття медіація та діалог як провідних способів вирішення конфлікту

На нашу думку XXI століття поставило питання урегулювання конфліктів, зокрема для український вчених, на верхівку невідкладних сфер для досліджень. Подальше ігнорування цього питання спричинить лише фатальні наслідки для суспільства. Отже, оволодіти мовою попередження та врегулювання конфлікту є вкрай важливим для суспільства.

Конфлікт виникає у випадку коли одна (чи обидві) із сторін взаємодії, відстоюючи власні інтереси намагається заперечити існування інтересів іншої сторони, не сприймаючи та притискаючи їх.

Коли мова йде про способи вирішення конфліктів зазвичай використовується один із трьох основних інструментів, до яких належать:

- влада - здатність примусити кого-небудь зробити щось (сила зброї, утиски, положення в ієрархії , залякування);
- закон і право - офіційна визнана форма влади та примусу (певні незалежні стандарти, що визнані законними та чесними, щоб визначити, хто правий);
- переговори засновані на інтересах та потребах – процес, у якому важливі здатність кожного взяти на себе відповідальність за ситуацію та напрацьовувати рішення, які будуть відповідати інтересам усіх учасників конфлікту. [1, 8]

Серед різноманітних інструментів для врегулювання конфліктів: переговори, арбітраж, примирення, медіація та фасилітація є, на нашу думку, одними з найефективніших та найоптимальніших. Вони широко

використовуються у світовій практиці врегулювання конфліктів, стають невід'ємною складовою соціальної і правової культури суспільства.

Медіація це неформалізована, але чітко структурована процедура врегулювання конфлікту за участі нейтрального посередника (медіатора), який підтримує сторони у досягненні ними взаємовигідного рішення.

Основні принципи медіації:

- рівність сторін;
- неупередженість;
- конфіденційність
- добровільність;

Дотримання цих принципів у процесі медіації допомагають у процесі вирішення конфлікту досягнути консенсусу з максимальним урахуванням бажань та вимог конфліктуючих сторін, слідуючи концепту win-win.

Зазвичай сторони конфлікту не можуть самі організувати та провести переговори. Це може бути зумовлено як неможливістю спілкуватися у зв'язку із високим рівнем ескалації конфлікту, так і розумінням переговорів як поступки, чи демонстрації слабкої позиції. Медіатор як незалежний та неупереджений посередник є ключовим інструментом у налагодженні комунікації учасників конфлікту.

Медіатор не приймає рішень щодо змісту конфлікту. Важливо розуміти, що медіатор не просто особа, яка володіє техніками комунікації та знає процес медіації, це особа, яка має такі особисті цінності, які відповідають цінностям медіації. Як зазначає, Й. Дусс фон Вердт, медіація це не просто фах і не просто процес, медіація – це певний спосіб зустрічі людей, під час якої можуть з'явитися порозуміння та злагода. [44, с. 79]

Опанування навиків та технік медіації повинно супроводжуватися вивченням цінностей медіації та розвитком особистості медіатора. В центрі медіації стоять не техніки і методи переговорів, а завжди особистість: посередництво – це самі медіатори, а засоби - це їх якості та цінності, їх людська цінність. [44, с. 82] Медіація ґрунтується на принципах добровільної участі; активності сторін медіації; самовизначення медіатора і сторін медіації; толерантності, незалежності та нейтральності медіатора; конфіденційності інформації, отриманої під час медіації, та щодо факту медіації. [16]

Отже, медіація передбачає структурований процес комунікації учасників конфлікту за участі медіатора (незалежного посередника), який забезпечує процедуру медіації, дотримання принципів медіації та допомагає сторонам у налагодженні ефективної комунікації.

На нашу думку приклад ілюстрації ефективності медіації у вирішенні конфлікту, за використанням звичайнісінького апельсину, дуже влучно описав Х.Бессемер. Якщо двоє осіб стверджують, що їм потрібен апельсин – його можуть віддати одній із них, або поділити на половину, за рішенням третьої особи або ж вони можуть дійти до такого рішення самостійно. Проте у такому випадку існує загроза, що одні зі сторін або обидві залишаться незадоволеними таким рішенням. У випадку ж, якщо від позиції «мені потрібен апельсин» вони перейдуть до того для чого він їм потрібен, які їх потреби стоять за позицією, то з'ясується, що одній із осіб потрібен був сік апельсина, а іншій - цедра. Таким чином, кожна сторона могла б задовольнити свої потреби і зберегти відносини.

Власне потенціал до розвитку у конфлікті реалізовується лише за умови, якщо його учасники усвідомлюють зокрема наявність конфлікту, його істинних та суб'єктивних причин та приймуть рішення, яке буде задовольняти всіх учасників.

У контексті розвитку медіації в Україні, можемо сказати, що у нашому суспільстві не приділялося багато уваги розвитку культури вирішення конфліктів через ефективну комунікацію, та баченню конфлікту не як протистояння, яке потрібно припинити, а ситуації, яка потребує вирішення. Проте, у зв'язку з обставинами, у яких зараз перебуває наша держава розвиток медіації стрімко зростає на показує свою цінність, зокрема з переговорами з нашими союзниками.

Вже сьогодні медіацію доцільно розглядати як новий напрямок професійного розвитку в Україні, не дивлячись на те, що вона знаходиться на перетині різних дисциплін, від яких отримала як теоретичні основи, так і практичний інструментарій. Медіація є одним із перспективних для України альтернативних способів врегулювання конфліктів. Проте вивчати та популяризувати медіацію лише в такому контексті означало б не використовувати її потенціал.

Медіація також використовується як ефективний інструмент попередження конфліктів, наприклад, у супроводі договірних правовідносин, для організації бізнес процесів, налагодження внутрішніх процесів взаємодії в організаціях тощо. Зарубіжний досвід запровадження медіації свідчить, що медіація у кожній країні розвивається з урахуванням культурних особливостей та правового поля кожної країни. Саме тому можна стверджувати, що медіація та особливості її запровадження в Україні є вкрай важливим предметом для подальших наукових досліджень.

Отже, з упевненістю мажемо сказати, що медіація як певна система цінностей повинна стати невід'ємним атрибутом громадянського суспільства в Україні, новою парадигмою вирішення конфліктів, заснованою на самовизначенні та активності, незалежності та толерантності, стати ознакою

готовності нести відповідальність за свої вчинки та брати відповідальність за виконання прийнятих рішень.

Фасилітація – це форма діалогу, що базується на організації в групі процесу колективного розв'язання проблем за посередництва і участі фасилітатора.

Питання про участь і роль громадянського суспільства врегулюванні конфліктів має першорядне стратегічне значення для досягнення результатів трансформації конфліктів і запобігання насильству в суспільстві. Дослідження показують, що без активної участі громадянського суспільства в таких процесах у світі не було б жодного розв'язаного збройного конфлікту, і що активнішою є ця участь, то більшою є вірогідність встановлення стійкого миру. [62]

Однією з найпоширеніших форм залучення громадянського суспільства в процеси трансформації конфлікту є діалог. Не зважаючи на те, що діалог використовується в різних конфліктних контекстах протягом десятків років, ані на практиці, ані в академічній літературі немає згоди щодо визначення терміну «діалог». Варто дослідити природу фасилітованого діалогу як засобу трансформації конфлікту на основі узагальнення досліджень міжнародних вчених та досвіду українських практиків – фасилітаторів діалогу.

Як зазначалося вище, в сучасній конфліктології не існує єдиного підходу до визначення поняття "діалог". Більше того, терміни "діалог" і "медіація" часто використовуються як синоніми. Наприклад, німецький дослідник зазначає, що "фасилітація діалогу третіми сторонами підпадає під термін "мирна медіація", оскільки вона майже ідентична медіації, особливо фасилітаційний стиль медіації". Посередництво і діалог іноді сприймаються, особливо в контексті міжнародного збройного конфлікту, як два послідовні процеси, спочатку діалог, а потім посередництво, розділені в часі. У цьому сенсі діалог готує ґрунт для досягнення значущої угоди на більш пізньому етапі. [46, с.6]

Дійсно, в Концепції Європейського Союзу щодо зміцнення потенціалу медіації та діалогу зазначається, що “успішний діалог може зменшити конфлікт і зробити більш формальне посередництво непотрібним.” [42]

Насправді, просування діалогу, як процесу часто описують у порівнянні з медіацією. Це пов'язано з тим, що для широкої громадськості в Україні і навіть в європейських країнах фасилітація діалогу і навіть медіація як метод вирішення конфліктів здебільшого невідомі.

Медіація частіше використовується у спорах, пов'язаних з цивільними, господарськими, сімейними, та іншими правовідносинами, тоді як фасилітація діалогу застосовується в іншому контексті, наприклад, у складних соціально-політичних між групових конфліктах із застосуванням насильства.

Враховуючи ці контекстуальні відмінності, не дивно, що ці процеси вирішення конфліктів і навички сприяння діалогу дещо відрізняються від класичної моделі медіації. Цю відмінність можна виявити, зокрема, проаналізувавши цілі цих процесів. Якщо медіація в класичній моделі фасилітації має на меті вирішення конкретного конфлікту або прийняття рішення шляхом комунікації між двома або більше сторонами за допомогою медіатора, то діалог має дві мети: вирішення проблеми та розбудова довіри і взаєморозуміння.

Тут дуже важливо відзначити, що побудова довіри і взаєморозуміння між учасниками діалогового процесу є обов'язковим елементом діалогу, в той час як прийняття рішень, досягнення згоди і укладення угод є факультативними елементами діалогу. Діалог, який будує довіру між зацікавленими сторонами та створює канали для конструктивного діалогу, вважається успішним, навіть якщо в результаті не з'являється відчутного результату у вигляді рішення.

Наприклад, дослідники з Консорціуму дослідження конфліктів стверджують, що “на відміну від медіації, яка має на меті вирішення конфлікту,

метою діалогу часто є просто покращення міжособистісного розуміння та довіри.”[52,с.27]

Автори Посібника ОБСЄ з медіації та сприяння діалогу вважають, що “діалог призводить до дуже конкретних рішень і дій, але головна мета полягає не в досягненні конкретного врегулювання, а в кращому розумінні різних точок зору”, припускаючи, що “головна мета діалогу полягає не в досягненні конкретного врегулювання, а в кращому розумінні різних перспектив, пов'язаних з конфліктом.” [54]

Німецькі дослідники також наголошують на специфіці цілей діалогу: “тоді як медіація має на меті досягти суттєвої угоди, яка стосується першопричин конфлікту, головна мета діалогу - дізнатися більше і краще зрозуміти погляди і потреби іншої сторони, тим самим трансформуючи відносини і розбудовуючи довіру побудова довіри.” [46; с.10]

Чи не найпереконливіше цю особливість діалогу висловив Харольд Сандерс: “Діалог - це процес справжньої взаємодії, коли люди слухають один одного досить глибоко, щоб змінитися під впливом того, що вони дізналися. Кожен докладает серйозних зусиль, щоб зрозуміти проблеми іншого, навіть якщо все ще існують розбіжності в думках. Ніхто з учасників не відмовляється від своєї ідентичності, але всі визнають законність потреб інших.” [60, с. 82]

Інший аспект мети діалогу висвітлив американський дослідник: “Мета діалогу - створити безпечний простір або контейнер для того, щоб люди могли поставити під сумнів стереотипи та упередження і змінити спосіб мислення та ставлення один до одного.” [65]

Деякі визначення підкреслюють участь експертів-фасилітаторів як необхідний елемент фасилітованого діалогу. Наприклад, дослідники Інституту миру США зазначають, що діалог - це “полегшений процес втручання в конфлікт.” [65] Офіс Координатора проектів ОБСЄ в Україні у своїй публікації

про культуру діалогу визначає діалог як “структурований і професійно підтримуваний процес комунікації”, що здійснюється фасилітатором діалогу, професіоналом з відповідними компетенціями, який відповідає за якість процесу. [17]

Крім того, дослідники зазначають, що порівняно з медіацією, процес фасилітації діалогу є більш гнучким і неформальним, а експерти ОБСЄ визначають діалог як “чіткий підхід” і “більш відкрите спілкування між конфліктуючими сторонами з метою сприяння взаєморозумінню, обізнаності, емпатії та довірі.”

“Діалог - це процес. Діалог може бути одноразовим, а може тривати протягом тривалого періоду часу” [54, с. 10] Німецькі дослідники також наголошують на гнучкості цього поняття: “Діалог - це відкритий процес, основною метою якого є створення культури спілкування та пошук спільних перспектив. Крім того, на відміну від медіації, яка спирається переважно на одну модель “фасилітативної медіації”, у фасилітації діалогу можна використовувати багато методологій.

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ НОМІНАЦІЙ КОНФЛІКТУ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Лексичні одиниці на позначення поняття “conflict”

Поняття конфлікту цікавить широке коло дослідників у різних галузях знань і розглядається в гуманітарних і природничих науках. Конфлікт є явищем, що захоплює увагу не лише політологів та міжнародних відносин, але й дослідників з різних галузей науки. Його вивчають у соціології, психології, антропології, комунікаційних науках та лінгвістиці. Незважаючи на те, що кожна дисципліна має свій унікальний підхід до розуміння конфлікту, його природи та механізмів виникнення, тема конфлікту залишається важливою і актуальною для багатьох областей знань.

Комунікаційні науки та лінгвістика розглядають конфлікт як складний процес, що виникає в результаті невдалих комунікативних стратегій або непорозуміння між сторонами. Вони досліджують мовні засоби, що використовуються під час конфліктних ситуацій, та вплив мовленнєвих дій на ескалацію або розв'язання конфліктів.

Такий інтердисциплінарний підхід до вивчення конфлікту підкреслює його складність та різноманітність виявів у різних соціальних, культурних та мовних контекстах. Тим самим, ця тема залишається цікавою та актуальною для подальших досліджень у багатьох наукових дисциплінах.

Існує нагальна потреба проаналізувати концепцію конфлікту в сучасному суспільстві. У книгах, монографіях і статтях, присвячених конфлікту, автори вдаються до словникових визначень для опису цього явища. У наукових дослідженнях також багато уваги приділяється мовним одиницям, що репрезентують поняття конфлікту. Конфлікти, їх семантику та властивості вивчають за допомогою методу формального аналізу лексичної семантики,

який поєднує лінгвістичні, структурні та математичні методи аналізу. Особливості цього методу збору та аналізу лінгвістичного матеріалу детально описані в роботі професора М.П. Фабіан. [31, с. 7–13]

За етимологічним словником слово *conflict* є запозиченням. Поняття *conflict* в англійській мові з'явилося у 15-му столітті і походить воно з французької (фр. “*Conflit*”, у фр. 15–16 ст. його писали, як “*conflict*” [59]. Однак, першоджерелом запозичення є латинська мова, в якій “*cōnflīctus*” було похідним: від дієслова “*flīgere*” – “бити, вдарити” і префікса “*com-* / *con-*” зі значенням “разом” [63] шляхом афіксації утворено дієслово “*cōnflīgere*” – “стикатися”; субстантивация пасивної форми цього дієслова призвела до появи іменника “*cōnflīctus*” в латинській мові зі значенням “зіткнення, взаємний удар двох об'єктів.”

Дієслову *to conflict* належить роль “першопрохідця” в англійській мові, де його семантика розкривається за допомогою п'яти значень:

1. To fight, contend, do battle; b. of the strife of natural forces;
2. To contend, strive, struggle with;
3. Of interests, opinions, statements, feelings, etc.: To come into collision, to clash; to be at variance, be incompatible;
4. To engage in battle, to assault;
5. To buffet with adversity [59].

Слово *to fight* (*to contend in battle or single combat. To contend, strive for victory, struggle, engage in conflict. To clash or jar with. To combat; to engage or oppose in battle; to war against. To beat, flog. To cause to fight; to set on to fight*) [59]. Це значення позначає боротьбу учасників конфлікту, бажання брати участь у бойових діях, брати участь у бійках, різко критикувати і протистояти один одному. Воно також виражає бажання боротися з кимось або чимось, наприклад, з авторитетом або власною тінню.

To contend (*to strive in opposition; to engage in conflict; to fight. Of the strife of natural forces, feelings, passions, etc. To strive in argument or debate; to dispute keenly; to argue, to contest. To strive in rivalry with another, for an object; to compete, vie*) [59]. Розкриває чітку позицію щодо опонента, готовність взяти участь у протистоянні чи конфлікті, боротися або навіть оскаржити чиесь судження чи висунути власну думку. Слово використовується для опису зовнішньої та внутрішньої боротьби людини, її емоцій, пристрастей, боротьби з труднощами та силами природи.

Вираз **to do battle** (*to fight, to engage in war. To contend, maintain a struggle. To give battle to, fight against, assail in battle*) [59], використовується у військових відносинах для зображення військової агресії, збройних дій, тривалої боротьби та протиріч між людьми або групами людей, які сперечаються один з одним, щоб досягти успіху.

Of the strife of natural forces (*of the struggle, contend of natural forces, e.g. winds, earthquakes, etc.*) [59], у прямому сенсі виражає боротьбу природних сил, таких як: сильний дощ, вітер, торнадо, землетрус, сильний сніг і т.д.

Дієслово **to strive** (*to quarrel, wrangle. To bandy words with a superior. To contend, carry on a conflict of any kind; To fight against temptation; to wage spiritual warfare. To contend in arms, fight with. To contend in words, dispute. To struggle, against a natural force*) [59], вживається для боротьби зі спокусою, що означає вести духовну війну, сваритися, сперечатися з начальством, також означає боротися (з чимось), триматися, битися з кимось або чимось, навіть зі зброєю в руках, боротися один з одним за щось, наприклад, за володіння чимось. Слово чітко вказує на конфлікт між протилежними сторонами. Воно також стосується боротьби з силами природи.

Struggle with вживається у ширшому форматі, ніж видається на перший погляд: (*to contend (with an adversary) in a close grapple as in wrestling; to exert*

one's physical strength in persistent striving against an opposing force. To contend resolutely. To make great efforts in spite of difficulties) [59]. Рішучість боротися за виживання в цьому жорстокому світі, бажання робити неймовірні речі, докладати максимум зусиль для досягнення поставлених цілей і подолання перешкод.

Особливої уваги заслуговує наступне значення слова *conflict*, оскільки тут найповніше характеризується досліджуваний концепт: *of interests, opinions, statements, feelings, etc.: To come into collision, to clash; to be at variance, be incompatible*[59].

Conflict of interests, opinions, statements, feelings демонструє конфлікт інтересів; думок, поглядів, міркувань, переконань; висловлювань, переконань, тверджень; емоцій, почуттів, переживань і т.д.

To come into collision, to clash означає (*to come into violent and noisy collision. To come into, or engage in, conflict (with, against). To conflict, be at variance; to interfere, be incompatible; to disagree (with). To strike in conflict, to attack with clashing or violence. To talk recklessly or maliciously; to gossip*) [59] – Зіткнутися (з армією або поліцією); брати участь у збройному конфлікті; наприклад, протистояти комусь у гарячій суперечці або конфронтації через різні переконання; вдарити когось; втручатися в щось; стикатися, суперечити один одному; вступати в протиріччя; не погоджуватися; сперечатися; пліткувати, оббріхувати тощо.

To be at variance (*to hold different opinions concerning any matter; to disagree, to quarrel, to dissent from, to conflict, to be in contrast. To be repugnant, be inconsistent, differ entirely from*) [59] характеризує семантику розходження в думках, не погодження з кимось або чимось; заперечення, сварки, суперечок, наявність розбіжностей в чомусь, конфліктування.

To be incompatible (*to be at variance, to come into conflict; to interfere; to disagree with*) [59] означає несумісний, єдиний або непримиренний. Наприклад, це стосується двох людей, які не можуть налагодити дружні стосунки, бо їхні характери та переконання абсолютно різні, суперечливі та взаємно шкідливі. Цей вираз позначає дві речі, які несумісні, мають відмінності і тому не можуть співіснувати.

To engage in battle подає надзвичайно коротке і чітке трактування поняття, тобто вступати в бій, зав'язувати бій, вводити в бій.

Дієслово ***to assault*** (*to make a violent hostile attack by physical means upon (a person, army, etc.); to commit an unlawful or criminal assault upon the person of; to assault a city or fortress. To attack with hostile words. To attack with reasoning or argument; To attack in fencing*) [59] має негативні конотації, які виникають з інтерпретаційними формулами, що вживаються в різних ситуаціях: жорстоко напасти на когось, згвалтувати, здійснити незаконний або злочинний напад на когось, напасти, атакувати місто або фортецю, жорстоко критикувати чийсь ідеї, ображати, жорстоко виступати проти чогось, спокушати когось. Слово, що розглядається, використовується в таких видах спорту, як фехтування.

To buffet with adversity фокусується не на самій події, а на діях учасників, залучених до неї. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що складність семантичної структури дієслова *conflict* значною мірою зумовлена його похідним характером у першоджерелі запозиченні. З кожним етапом розвитку семантичної структури первісні значення зберігаються та модифікуються за рахунок виникнення нових компонентів. Кожне з розглянутих значень *conflict* є дуже важливим і несе в собі вагому часточку, але найвищо-частотними з них є значення “*to fight, contend, strive, clash*”.

Отже, основними характеристиками концепту *conflict* в англійській мові є багатовимірність, цілісність та універсальність. Тема конфлікту є дуже

широкою, цікавою та перспективною для лінгвістичних досліджень. Тому метою цього дослідження є більш глибокий аналіз концепту конфлікт та порівняння його з еквівалентами в інших мовах. Конфлікт відіграє таку ж важливу роль у житті людей, як хвороби та стреси у повсякденному житті, бурі в природі та техногенні катастрофи. Уникнути його майже неможливо, але можна і потрібно контролювати його і використовувати в зусиллях, спрямованих на покращення та зміну умов.

2.2. Структурно-семантичні особливості номінації конфлікту, на прикладі англомовних висловлювань політичних та громадських діячів

З 24-го лютого 2024 увесь український народ, та і загалом увесь світ, стали активними учасниками, або ж спостерігачами військово-політичного дискурсу. Висвітлення інформації політиками, волонтерами, громадськими діячами щодо війни в Україні, знущань російської армії над нашими землями та громадянами були гарантом надання допомоги та пошуком союзників у швидкий термін. Висвітлення саме інформації підтвердженої фактами та побудованої за допомогою правильних лексем допомогли відреагувати світові та дії ворога різко та ефективно.

У цій роботі ми зробили аналіз промов, виступів переважно політичних діячів, які стали нам не просто союзниками, а друзями, які щиро бажають нам перемоги, постійно підтримають нашу країну постачанням гуманітарної, фінансової допомоги, озброєнням, проводять навчання для українських військових та продовжують активно висвітлювати свою позицію щодо війни в Україні. Політичні діячі з різних куточків світу безперервно поширюють нову інформацію, задля збільшення залученої допомоги для нашої держави.

На початку повномасштабного вторгнення країни агресора в Україну англомовний медіа-дискурс висвітлював хроніку війни, використовуючи лише термін **“Russia-Ukraine crisis”** (російсько-українська криза).

Згодом, коли стало загальноновизнаним, що російська агресія призвела до великої кількості жертв, у сучасному медіа-дискурсі почали використовувати такі терміни, як *“Russia-Ukraine war”* (російсько-українська війна), *“Russian’s invasion”* (вторгнення росії), *“Russian’s occupation”* (окупація росії), *“Russian’s attack”* (напад росії), що адекватно відображають військово-політичну ситуацію в Україні.

“Putin is the aggressor. Putin chose this war. And now he and his country will bear the consequences.” [61]

Вживання інфінітива, у контексті нижче, можна розглядати як своєрідне застереження для росіян, щоб уникнути руйнівного конфлікту в Україні. Однак політичний діяч не вживає модальних слів, до прикладу *“would”, “should”, “must”*. Політик прагне залишатися ввічливим, щоб не ускладнювати ситуацію. Політичний діяч Єнс Столтенберг зауважує:

“Moscow is attempting to roll back history and recreate its spheres of influence”, and he calls on Russia to ‘step back from the brink’ warning that a new dangerous situation is about to begin.”[58]

“It is not too late for Russia to change course, to step back from the brink, stop preparing for war and to start working for a peaceful resolution.”[58]

Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляйен хоче проілюструвати злобу та агресію до конфліктуючої сторони, використовуючи атрибут *“blatant”* (кричущий), який показує, що все робиться або ж говориться відкрито і безсоромно Путіним, та його поплічниками, і запевняє присутніх, що росіяни *“install fear”* (вселяють страх):

“We face a blatant attempt to overwrite the rules of the international order. This is what the Kremlin policies mean in practice. Kremlin policy is to ‘install fear’.” [58]

Як уже згадувалося, використання політичним діячем модальних дієслів і модальних словосполучень має характер примусу та команди. Їх застосування робить промову політиків більш вимогливою та додає реплікам агресивний характер. Як приклад, фрагмент з виступу щодо солідарності з Україною, Урсули фон дер Ляйен:

“We can impose high costs and severe consequences on Moscow's economic interests. The Kremlin's strange thinking that comes straight out of a dark past may cost Russia a prosperous future.” [58]

Називаючи вторгнення *“tragic and futile”*, Борис Джонсон говорячи про президента країни агресора, задає запитання:

“Can we allow him to believe that he would be able to take some smaller slice of Ukraine?” [55]

Ще одна лінгвістична стратегія, яку політики часто використовують у для висвітлення конфлікту, – це використання умовних речень. Наше дослідження показує, що конфліктуючі сторони в основному використовують умовні реченні першого типу, коли згадуються як можлива умова, так і її ймовірний результат.

“So if the Kremlin aims to have less NATO on its borders, it will only get more NATO in case of a war in Ukraine.” [58]

Цією заявою Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг намагається дати сигнал Росії, що вони не збираються виконувати вимоги Путіна. Крім того, вони продовжать надсилати допомогу Україні та прикордонним з нею країнам. Використання простого теперішнього часу (Present Simple) в умовному реченні, та простого майбутнього часу (Future Simple) в головному реченні означає можливі майбутні випадки конфронтації між країнами НАТО та Росією.

Умовне речення також використовується для вираження твердого та розчарованого тону мовця, для ілюстрації послідовної та непохитної політики НАТО, щодо Кремля. Окрім того, метонімічне вживання **“Kremlin”** замість **“Russia”/“Russia government”** - також виступає певним прийомом для посилення намірів мовця, щодо іншої конфліктуючої сторони. У цьому прикладі, щоб довести той факт, що головним гравцем на політичній арені є Путін та його оточення, чиє місце знаходиться в Кремлі.

“But now the entire world sees clearly what Putin and his Kremlin — and his Kremlin allies are really all about. This was never about genuine security concerns on their part. It was always about naked aggression, about Putin’s desire for empire by any means necessary — by bullying Russia’s neighbors through coercion and corruption, by changing borders by force, and, ultimately, by choosing a war without a cause.” [61]

У промовах і виступах Бориса Джонсона конфліктна форма мовної особистості рідко з'являється в чистому вигляді. Натомість він у певних випадках приховує конфліктний тип мовлення:

“They make Novichok, we make light sabres. One a hideous weapon that is specifically intended for assassination. The other an implausible theatrical prop with a mysterious buzz. But which of those two weapons is really more effective in the world of today? Which has done more for our respective economies? Which has delighted the imaginations of three generations of children and earned billions? Which one is loved and which one is loathed?”[39]

Борис Джонсон виявився, мабуть, першим політиком, який у своїй промові на Даунінг-стріт використав у адресу свого опонента доволі різкі слова **“doubters”, “doomsters”, “gloomsters”** (“скептики”, “фанатики” та “злостивці”).

“And so I am standing before you today to tell you the British people that those critics are wrong. The doubters, the doomsters, the gloomsters — they are going to get

it wrong again. The people who bet against Britain are going to lose their shirts.”[40]

“... *while one could be sympathetic to ordinary Russians, the way Mr Putin was leading Russia was “utterly catastrophic” and his invasion of Ukraine was “inhuman and barbaric”.* [40]

У цьому уривку для опису російського вторгнення в Україну поєднано використання екзергазії (використання синонімічних виразів), таких як **“inhuman and barbaric”** (“нелюдським і варварським”) та **“catastrophic”** (“катастрофічно”) (негативно забарвлений епітет), що посилює емоційну насиченість і стилістичну забарвленість усього політичного тексту.

Використання метафори є поширеною рисою політичних текстів у політичних виступів Бориса Донсона:

“How can you negotiate with a crocodile when it has your leg in its jaws, that is the difficulty that Ukrainians face.” [40]

Зоометафора **“negotiate with a crocodile”** - “домовлятися з крокодилом”, влучно пояснює, що будь-які перемовини з крокодилом, тобто президентом Росії, є небезпечними. Зоометафора – **“when it has your leg in its jaws”**, вкрай добре описує військово-політичну ситуацію в Україні та підкреслює безперспективність переговорів та домовленостей з країною агресором, у якої головна ціль це знищити тебе.

Метафоричне порівняння, у якому Борис Джонсон порівнює хоробрість українського народу з левом. Таким чином він висловлює свою глибоку повагу до українського суспільства, адже лев виступає символом безстрашного короля.

“The Ukrainians have the courage of a lion. President Zelensky has given the roar of that lion. The UK stands unwaveringly with the people of Ukraine. Slava Ukraini.” [40]

“President Zelenskyu has given the roar of that lion.” [40]

Використання фразеологізму *“the roar of lion”* у відношенні президента України також підкреслює політичну вагомість впливу Володимира Зеленського на політичній арені.

“You have exploded the myth of Putin’s invincibility and you have written one of the most glorious chapters in military history and in the life of your country” [40]

“The so-called irresistible force of Putin’s war machine has broken on the immoveable object of Ukrainian patriotism and love of country” [40]

“...but he is sowing the seeds of catastrophe” [40]

У наведених вище прикладах, Джонсон активно використовує метафору, а саме метафоричний перенос, що базується на основі функціональної подібності: “зруйнувати міф”, “путінська воєнна машина”, “зерна катастрофи”.

“... Russian armour would be like an irresistible force going like a knife through butter and that Kyiv would fall within days.” [40]

“You have proved the old saying – it’s not the size of the dog in the fight, it’s the size of the fight in the dog – which is an old English saying, I’m not sure how well that translates in Ukrainian but you get what I’m trying to say.” [40]

Борис Джонсон використовує також лексичну та синтаксичну анафору у своєму зверненні до народу України. Прикладом лексичної анафори є висловлювання (лексеми *precisely, because, free*), прикладом анафори є частотне вживання займенника (*we*):

*«And it is **precisely because** we understand this danger in Britain and in Ukraine – **precisely because** we are democracies, and **because** we have a free media, the rule of law, free elections and robust parliaments, such as your own, we know that these are the best protections against the perils of arbitrary power».* [40]

У виступі Бориса Джонсона також знаходимо приклади синтаксичної анафори:

“It is about Ukrainian democracy against Putin’s tyranny. It is about freedom versus oppression. It is about right versus wrong. It is about good versus evil», «Your farmers kidnapped Russian tanks with their tractors. Your pensioners told Russian soldiers to hop as we say.” [40]

Також, важливо зауважити використання фразеологічних одиниць у висловлюваннях Бориса Джонсона, з метою дискретизації “кремлівської пропаганди”, тим самим заохочуючи український народ не боятися так званої другої армії світу і вкотре захоплюючись героїзмом українських воїнів

“I will do everything in my power to starve Putin’s war machine. We are stepping up our sanctions and military support, as well as bolstering our humanitarian support package to help those in need on the ground.” [40]

У наведеному вище прикладі Джонсон використовує метонімію, порівнюючи вторгнення в Україну з путінською військовою машиною **“Putin’s war machine.”** Він показує своє негативне ставлення до війни та наголошує, що поки росія хоче заморити голодом пів світу, блокуючи поставки українського зерна через свої порти, в той час як світ буде морити голодом військову машину через економічні санкції та військову допомогу Україні.

“Over the last few hours I’ve been able to see quite a lot of your beautiful country and it’s an amazing country. I’ve also seen the tragic effects of the war, an inexcusable war, an absolutely inexcusable and unnecessary war.” [39]

Звертаючи до аудиторії політик використавши епітети **“inexcusable and unnecessary war”** описуючи характер війни, яку розпочала країна-агресор, має сильний вплив на слухачів та дає усвідомити, що вони також мають активно доєднатися до допомоги Україні на цій політичній арені.

“Day after day missiles and bombs continue to rain on the innocent people of Ukraine. In the south and the east of your wonderful country, Putin continues with his grotesque and illegal campaign to take and hold Ukrainian soil.”[40]

“You exposed Putin’s historic folly, the gigantic error that only an autocrat can make.”

У своєму зверненні до Верховної Ради України Борис Джонсон використовує виловлювання *“missiles and bombs continue to rain on the innocent people”* (ракети та бомби зливою падають на голови невинних людей) та епітети, що протиставляються *“In ... your wonderful country, Putin continues with his grotesque and illegal campaign...”*, що підсилює цими висловлюваннями безжальні злочини країни агресора.

Аналізуючи промови Джо Байдена та Бориса Джонсона з комунікативно-прагматичної точки зору, варто також звернути увагу на схильність політиків до надмірного використання модальних дієслів: will, would, should, can, might, які в основному слугують для вираження:

- повинності: *“...these are people who personally gain from the Kremlin’s policies and they should share in the pain. We will keep up this drumbeat of those designations against corrupt billionaires in the days ahead.”* [61];
- заклику до дії та допомоги: *“We will limit Russia’s ability to do business in Dollars, Euros, Pounds, and Yen to be part of the global economy. We will limit their ability to do that. We are going to stunt the ability to finance and grow Rus- — the Russian military.”* [61];
- неспроможності: *“Russia cannot erase a sovereign state from the map. Russia cannot change borders by force. Russia cannot seize another country’s territory as its own.”*[40];

- *piшyчocmi*: “*But this aggression cannot go unanswered. If it did, the consequences for America would be much worse. America stands up to bullies. We stand up for freedom. This is who we are.*” [61];
- несправедливості: “*The next few weeks and months will be hard on the people of Ukraine. Putin has unleashed a great pain on them. But the Ukrainian people have known 30 years of independence, and they have repeatedly shown that they will not tolerate anyone who tries to take their country backwards.*” [61];
- наголошення: “*And today is not only a celebration of the past, but a resounding affirmation that Ukraine proudly remains – and will remain – a sovereign and independent nation*”[40];
- значної ймовірності: “*... the world would surely face worse consequences*” [40].

Серед модальних дієслів Джо Байден і Борис Джонсон найчастіше використовують дієслово *will* для реалізації своїх стратегії агітації, коли закликають або обіцяють підтримку українському народу.

«*We in the UK **will do** whatever we can to hold them to account for these war crimes and in this moment of uncertainty, of continuing fear and doubt*», «*I have one message for you today: Ukraine **will win**, Ukraine will be free*», «*And I tell you why I believe you **will succeed**, members of the Rada*». [40]

Незважаючи на часте використання модальних дієслів, варто зазначити, що політики також використовують такі засоби модальності, як умовні речення теперішнього та минулого часу:

“*If Russia does invade in the days or weeks ahead, the human cost for Ukraine will be immense, and the strategic cost for Russia will also be immense*”. [40]

Стилістичний прийом повторення *“we have to”, “sanctions”, “escalate”* є інструментом, що допомагає Джо Байдену тримати увагу аудиторії та підкреслити твердість рішення своєї позиції:

*“So, today, I’m announcing the first tranche of **sanctions** to impose costs on Russia in response to their actions yesterday. These have been closely coordinated with our Allies and partners, and we’ll continue to **escalate sanctions** if Russia **escalates**”*. [61]

“The truth is that we were too slow to grasp what was really happening and we collectively failed to impose the sanctions then that we should have put on Vladimir Putin.” [40]

“As promised, we’re also adding names to the list of Russian elites and their family members that are sanctioning — that we’re sanctioning as well.” [61]

Та певним чином виступає “нав’язуванням” зобов’язання продовжувати допомагати Україні:

*“...But **we have to** gather the information. **We have to** continue to provide Ukraine with the weapons they need to continue to fight, and **we have to** get all the detail to have a war crimes trial.”* [61]

*“**None of us – none of us** should be fooled. **None of us** will be fooled.”* [61]

Також Джо Байден надає перевагу метафорам при вираженні єдності з народом України та підтримкою його суверенітету:

“Today and every day, we stand with the Ukrainian people to proclaim that the darkness that drives autocracy is no match for the flame of liberty that lights the souls of free people everywhere”. [61]

“And I told anyone I knew, anyone who would listen that Ukraine would fight and Ukraine would be right.” [61]

2.2.1 Використання Б.Джонсоном евфемізмів, як інструменту розв'язання конфлікту

Розвиток евфемізмів значною мірою пов'язаний зі сферою політичної діяльності. Загальновідомо, що політики використовують евфемізми не тільки в політичній боротьбі за владу, але й у конфліктних ситуаціях, які належать до сфери зовнішньої політики.

Дослідник В. Олексенко, визначає евфемізми, як унікальний вид «маскування, словесне кодування з метою пом'якшення повідомлення». Крім того, науковець підкреслює, що евфемізми вживаються «для заміни явищ, предметів об'єктивної дійсності не звичайними словами, а описовими, прикрашеними, естетичнішими» [22, с. 328].

Відома дослідниця Дж. Німан визначає евфемізми, як «пом'якшені, благозвучні слова чи вислови, що за певних умов служать для заміни тих позначень, що видаються мовцеві непристойними чи небажаними, невічливими, надто різкими» [57, с. 36].

Серед причин використання евфемізмів у висловлюваннях політиків щодо характеру, причин та передбачуваних наслідків військового конфлікту насамперед слід виділити прагнення до мирного врегулювання.

Таке прагнення є типовою рисою певної частини сучасних політичних систем, особливо в розвинених країнах з демократичним устроєм, де політики намагаються підтримувати стабільність внутрішніх соціальних, культурних, політичних та економічних процесів. Зазвичай політики вдаються до евфемізмів, щоб уникнути нових конфліктів або загострення вже вирішених конфліктів.

Політики часто використовують евфемізми. Однак, коли, наприклад, на кону стоять економічні вигоди від конфлікту або політичні вигоди від

продовження конфлікту, мирне вирішення часто відсувається на другий план або евфемізується.

Таким чином, політичне коло може використовувати евфемізми для маніпулювання свідомістю громадян, щоб переконати їх у необхідності продовження бойових дій, а також для приховування реальної ситуації та наслідків бойових дій. Політики, зокрема, схильні замовчувати і приховувати реальну інформацію, наприклад, про втрати серед військових і цивільних осіб, а також про наявність воєнних злочинів, скоєних сторонами конфлікту.

Серед розмаїття глобального політичного дискурсу особливо цікавим є сучасний британський дискурс. Це пов'язано з тим, що британський дискурс характеризується безліччю внутрішньо- та зовнішньополітичних цілей і, відповідно, активним використанням евфемізмів для їх досягнення.

Незаперечним є той факт, що британські політики впливають на важливі події у світовій політиці, в тому числі на вирішення військових конфліктів. Отже, варто виокремити такий приклад військових евфемізмів, яким користується Б. Джонсон.

Британський політик часто замінює номінації пов'язані з терактами, смертю солдат на війні та самими військовими діями. У виступі Б. Джонсон застосовує прийом перенесення значень і евфемізми, що були утворені способом описового перифразу. Наприклад:

- “the most catastrophic attack” (найбільш катастрофічна атака) замість “terrorist attack” (теракт);
- “lost their lives” (втратили життя), “have given their lives” (віддали життя) замість “died” (померли);
- “core mission” (основна місія), “the combat mission” (бойове завдання), “military solution” (військове рішення), “military efforts” (військові зусилля), “the combat phase” (бойова фаза) замість “war” (війна) [69].

Основна функція евфемізмів, які використовує прем'єр-міністр, - вуліативна, оскільки їхня мета - приховати реальність, яка б негативно вплинула на репрезентоване.

*“Because I had been to Kyiv on previous visits - and I actually met some of you and I had stood in the Maidan and seen the tributes to those who **had given their lives** to protect Ukraine against Russian aggression and I’ve wandered the lovely streets of your capital and I’ve seen enough about Ukrainian freedom to know that the Kremlin was making a fundamental miscalculation, a terrible mistake.”* [39]

Варто зазначити, що використання Б. Джонсоном евфемізмів замість слів, пов'язаних з війною, не завжди мало на меті приховування або замовчування випадків військової агресії.

Зокрема, у заяві “6 steps the West must take to help Ukraine right now” прем'єр-міністр застосує прийом провокації і стверджує:

*“Vladimir Putin’s **act of aggression** must fail and be seen to fail. We must not allow anyone in the Kremlin to get away with misrepresenting our intentions in order to find ex post facto justification for this **war of choice**.”* [39]

Таким чином, якщо у прикладі Б. Джонсона використання евфемізмів зумовлене їхньою вуалітивною функцією, то вживання евфемізмів “act of aggression” (акт агресії) та “war of choice” (війна за вибором) виконує протилежну, тобто провокативну функцію евфемізмів. За способом творення наведені вище евфемізми є описовими виразами. Варто зазначити, що використання провокативних евфемізмів у військово-політичних промовах допомагає політикам акцентувати увагу на явищі насильства і жорстокості та надихати свою аудиторію на боротьбу з ними.

Таким чином, замінюючи поняття “war” на евфемістичні вирази “act of aggression”, “war of choice”, Джонсон відійшов від загальнополітичної

тенденції приховування та применшення реальності військового конфлікту. Однак, наголосивши на свідомій жорстокості та агресивності воєнних дій, розпочатих російським режимом на території суверенної держави Україна, британський прем'єр закликав своїх співрозмовників засудити війну та виступити проти агресії.

У вищенаведеному зверненні можна виокремити ще один цікавий приклад застосування прийому провокації у випадку вживання евфемізмів для позначення незаконного і негуманного явища дійсності спорідненого з війною – окупації. Так, Б. Джонсон стверджує:

*“We cannot allow the Kremlin to **bite off chunks** of an independent country and inflict immense human suffering and then creep back into the fold.”* [39]

Замість слова “occupation” (окупація), що несе порівняно нейтральний характер, прем'єр-міністр використав евфемістичний вираз “to bite off chunks” (відкусити шматки). Другий, беззаперечно, має більш негативний характер та вказує на варварську природу дій росії. Утворений шляхом метафоризації, евфемізм “to bite off chunks”, безумовно, виконує провокативну функцію, засуджуючи окупаційну політику і переконуючи співрозмовника в необхідності вжити необхідних заходів проти звірств країни агресора.

Загалом британські політики, як і багато політиків у всьому світі, перебільшують загрози у своїй безпеці, щоб переконати своїх громадян і прихильників у правильності своїх суджень і необхідності вступу у військовий конфлікт або втручання в рамках миротворчих операцій. Політики також намагаються приховувати або уникати згадування понять і фактів, які безпосередньо пов'язані з війною, смертю і тероризмом і які можуть шокувати або образити їхню аудиторію.

Слід зазначити, що для вираження військових евфемізмів британські політики найчастіше використовують такі способи, як метафоризація,

утворення акронімів, елевація, описовий або евфемістичний перефраз та генералізація. Серед основних функцій евфемізмів, якими послуговуються британські політики у військово-політичному полі варто вказати маніпулятивну, елевативну, вуалітивну, дистортивну, пом'якшуючу та провокаційну. Евфемізми, що пов'язані з поняттям "війна" уживаються британськими політиками задля збереження почуттів аудиторії та запобігання виникнення комунікативного конфлікту між політиком і громадянами, для яких військові дії є негуманними і неприйнятними.

Наше дослідження різних статей, політичних виступів, дебатів, зібраних із засобів масової інформації, дозволило нам зрозуміти основні причини та наслідки політичних конфліктів, стосуються національних інтересів та національних ідентичностей усіх конфліктуючих сторін, а також їхній майбутній розвиток і безпеку. Ми помітили прояв влади словами і вчинками з усіх конфліктуючих сторін. У російсько-український конфлікт були залучені найпотужніші лідери світової ланки. Аналіз їхніх виступів привів нас до висновку, що конфліктуючі сторони намагалися проілюструвати свою владу одна над одною. Дослідження висловлювань конфліктуючих політиків з різних лінгвістичних точок зору виявило кілька мовних стратегій, які вони використовували, щоб проілюструвати свою владу над іншими. Останнє, в першу чергу виражалося у використанні агресивної лексики у їхніх виступах. Аналіз також виявив акцент на стратегічному використанні метафор, метонімії. Вибір займенників і використання умовних речень надали додаткову силу словам політиків.

2.2.2 Стилiстичні засоби для вираження динаміки конфлікту

Використання стилістичних засобів регулює динаміку конфлікту. Правильно дібрані лексичні одиниці, можуть розв'язати конфлікт, або ж навпаки довести конфлікту ситуації до критичної точки конфлікту.

Низка стилістичних прийомів можу допомогти залучити увагу слухачів, союзників, опонентів та зробити дипломатичну промову більш ефективною, збільшити рівень впливу та переконати аудиторію дослухатися до озвученої інформації. Отже, варто розглянути стилістичні прийоми для досягнення бажаного результату конфлікту.

Домінування гіпербол, метафор, епітетів та порівнянь свідчить про підсилення контрасту між певними ідеями, пропозиціями; симуляція альтернативного перебігу подій; заміна складних понять на більш зрозумілі та конкретні. З метою дотримання дипломатичного етикету, меншою мірою використовується іронія та сарказм, але у разі їхнього застосування спікер більш схильний до маніпуляцій та має на меті загострити конфліктну ситуацію.

Риторичні запитання, метонімія, літота, градація, інверсія, анафора, епіфора не допомагають здійснити такий ефектний вплив на аудиторію як решта стилістичних засобів, тому їх застосовують меншою мірою.

Іронічне або саркастичне висловлювання може сприяти напрузі між конфліктуючими сторонами або, навпаки, зняти її під час обговорення особливо неприємних та складних проблем. Прикладом підвищення напруги є:

“As I said, the situation in and around Mariupol is a kind of symbol for the Western and Ukrainian fake factory.” [69]

Літота може призводити до погіршення ситуації, у наведеному прикладі конфлікту через замовчування реального стану речей:

“It was not a bombardment but artillery shelling. I would ask that our colleagues be more exact when speaking about such issues.” [69]

Градація посилює інтенсивність та виразність висловлювання, виокремлює ключові думки, твердження. Крім того, за допомогою градації можливо досягнути драматичного ефекту для підсилення переконання, визначення пріоритетів та наголошенні на важливому:

“Unfortunately, after seven years, we have more and more reasons to believe that the implementation of the Minsk agreements still does not feature in the plans of our Ukrainian neighbours.” [1]

Великою популярністю користуються метафори, зокрема переносне вживання спеціальної лексики:

“As Russia’s invasion of Ukraine heads toward the two week mark, the stakes for both sides in the ground war look set to rise, with potentially catastrophic implications for Ukrainian civilians and greater challenges for the country’s so far remarkably successful defense.” [1]

Дієвим засобом створення виразності є трансформовані фразеологічні звороти, афоризми, прислів'я “to meet one's Waterloo” – зазнати остаточної поразки:

“This is Putin's war and it should be on him and on his cronies. We have a huge responsibility in making sure it does not succeed. This has to be, and will be, his Waterloo.” [69]

Широко використовуються також у військових матеріалах клішовані вирази, хоч у прикладі нижче з дещо іронічним відтінком:

“In a desperate attempt to disguise these defeats and protect Russian dignity, the Kremlin has taken to officially describing its retreats as goodwill gestures.” [70]

У військовій публіцистиці також використовуються такі стилістичні засоби виразності як:

- евфемізми: *“Even before the strike on the bridge, the «war party» had begun to split into radicals, who squeal that the Russian defence ministry and the commander-in-chief are not fighting the war intensively and effectively enough, and moderates, i.e. people who do not want to get involved and do not want to be associated with the war.”* [70]
- використання уособлень: *“But the brutal winter also brings advantages to Ukrainians defending their own country against conscripted reservists that Russia must feed and supply thousands of kilometres from home.”* [69]
- використання порівнянь: *“Our gunners use HIMARS very delicately – like a surgeon with a scalpel, they work .”* [69]

Військовий дискурс вподобає синтаксичні конструкції, які мають потенційний вплив на аудиторію, є лаконічними. Для досягнення мети впливу, загострення теми використовуються антитеза:

“Ukraine's coming attack could win or lose the war.” [69]

"Russia continues to escalate the conflict in Ukraine, with no signs of backing down. The people of Ukraine are suffering as a result of this aggression, and the international community must take action to stop it." [69]

Волюнтативність, як комунікативне явище, передбачає здійснення впливу мовця на слухача, на його думку, рішення, ставлення. У контексті дискурсу є інструментом переконання союзника, або ж опонента, що у результаті приводить до компромісу, узгодження рішення тощо.

Імперативність є проявом волюнтативності у дискурсі. У прикладі нижче можемо помітити жорстку вимогу та спонукання до дій:

“We call on Russia to immediately stop fuelling the conflict by providing financial and military support to the armed formations that it backs and to withdraw Russian military troops and materiel from the eastern border of Ukraine and the Crimean peninsula.” [1];

Морфологічні засоби для вираження волютативності це ступені порівняння прикметників та прислівників:

“And as you turned the Russian army back from the gates of Kyiv, you not only accomplished the greatest feat of arms of the 21st century, you achieved something deeper and perhaps equally significant.”[40]

Використання клішованих конструкцій:

“I know so much about the terrible price that Ukrainians have paid and are paying for your heroism.” [40]

Б.Джонсон використовує дієприслівникових конструкцій, для висвітлення фактів та ультиматумів:

“And his soldiers no longer have the excuse of not knowing what they are doing.” [40]

“They are committing war crimes, and their atrocities emerge wherever they are forced to retreat – as we’ve seen at Bucha, at Irpin at Hostomel and many other places.” [40]

На синтаксичному рівні для вираження волютативності використовують наступні одиниці:

- фразеологізми – допомагають Д.Байдену у наведеному фрагменті, відобразити ситуативну динаміку сценарію розгортання конфлікту;

“...the idea of personally sanctioning President Putin was on the table.” [61]

*“Tomorrow, NATO will convene a summit — we’ll be there — to bring together the leaders of 30 Allied nations and close partners to affirm our solidarity and to **map out the next steps** we will take to further strengthen all aspects of our NATO Alliance.”* [61]

- Політичні діячі запобігають до використання предикативних конструкції-кліше, щоб слідувати правилам гарного тону. Зазвичай, його можна помітити у привітання, вибаченні, прощанні. У привітанні етикетне кліше задає тон усій промові, застосований м'який імператив виражає заклик припинити дії, але без конкретики – хто і що саме має зупинитися (наприклад – війська мають відійти до кордонів, поставка зброї має зупинитися тощо):

“France condemns, in the strongest possible terms, Russia’s ongoing massive attacks against Ukraine’s entire territory.” [70]

У виступі Постійного Представника України при ООН Сергія Кислиці, можемо помітити використання імперативу, який м’яко звертається до країн-миролюбів до припинення спонсорування фінансового забезпечення війни зі сторони країни агресора:

“We encourage responsible and peace-loving nations to continue seeking relevant opportunities to deprive Moscow of the fossil-fuel revenues it uses to finance the war.”

- прості речення: “America stands up to bullies. We stand up for freedom. This is who we are.” [61]
- однорідні члени речення (3.3 million children are in need of assistance today; two thirds of children have been displaced since 24 February; 2,500 schools have been destroyed or damaged; and 5 million children are out of school);

- складнопідрядні речення:

“I reiterate my country’s continuing call to the Security Council to keep the diplomatic channels open, as well as to encourage the parties to meet and engage in dialogue in order to consider all possible avenues for ending the conflict.”

“Although we provided over \$650 million in defensive assistance to Ukraine just this year — this last year, let me say it again: Our forces are not and will not be engaged in the conflict with Russia in Ukraine.” [61]

- складносурядні речення:

“We once again call on Russia to respect the order issued by the International Court of Justice on 16 March, to put an end to its unjustifiable and devastating war and to withdraw its troops from Ukrainian territory within its internationally recognized borders.”

“But history has shown time and again how swift gains in territory eventually give way to grinding occupations, acts of mass civil disobedience, and strategic dead-ends.” [40]

“And I tell you why I believe you will succeed, members of the Rada... You have proved them completely wrong, every one of those military experts who said Ukraine would fall.” [40]

Реалізації волюнтативного аспекту дипломатичних промов сприяють наступні ключові стилістичні засоби:

- епітети – допомагають Джо Байдену підкреслити ситуативно важливу ознаку об'єкта обговорень або оцінку дій інших суб'єктів дискурсивних взаємодій:

“When the history of this era is written, Putin’s choice to make a totally unjustifiable war on Ukraine will have left Russia weaker and the rest of the world stronger.” [61]

*“We saw a **flagrant violation** of international law in attempting to unilaterally create two new so-called republics on sovereign Ukrainian territory.” [61]*

“What we urgently need now is quiet diplomacy, not microphone diplomacy.”[1]

- метафори: quiet diplomacy, abandoned diplomacy, to return to the heart of its primary vocation to work to ensure global peace and security) це заклик – підтримання та забезпечення миру, безпеки, досягнення альянсу;

“There should be no doubt about how costly such a miscalculation would be for Russia or how devastating it would be for the people of Ukraine, whose only provocation is to want a democratic future for their country. There would be no winners, only victims – civilians caught in the crossfire or forced to flee and families grieving the loss of fallen soldiers on both sides.” [1]

- метонімія – є засобом, для підкреслення усього епогею ситуації, жахливі наслідки з якими живуть українці сьогодні, якими є люди, що підтримують зlodіяння Росії (efforts of the West, world gone mad, break the resistance of the Ukrainian people, shattered lives, keep hope alive, brainwashed society);
- зевгма – стилістичний засіб, що підкреслює абсурдність, неможливість реальності усього, про що говорить представники країни агресора:(a peaceful coexistence, Ukraine’s long-standing crimes against civilians and children).

“And now it’s unfolding largely as we predicted.” [61] (У цьому висловлюванні слово “unfolding” використане в двох різних значеннях: про те, як розгортається ситуація, і про те, як це сталося відповідно до передбачень.)

“Your pensioners told Russian soldiers to hop as we say, although they may have used more colourful language.” [40] (У цьому висловлюванні слово “hop” використовується в різних значеннях: як фізичний жест та як можливу дію.)

Таким чином, з метою емоційного та ефективного впливу на слухачів військові видання мають у своєму арсеналі найрізноманітніші засоби мовної виразності: епітети, антитези, літота. Мовці ретельно обирають лексиксичні одиниці, прислів'я та фразеологізми, що найбільш ефективно та точно висловлюють думку та привертають увагу, додають динаміки та експресію, або ж навпаки допомагають роз'язати конфлікт. Таким чином, одним із найбільш використовуваних засобів сьогодення є метафора.

ВИСНОВОК

Мова – це потужна зброя. Кожна суспільно-політична подія має своє віддзеркалення у мові політичних або ж громадських діячів. З початку повномасштабного вторгнення країни агресора наша держава є у епіцентрі військово-політичного дискурсу світових спільнот. Кожна особистість прийняла рішення, яку позицію щодо російсько-української війни зайняти. Найбільш впливові лідери світу Сполучені Штати Америки та Великобританія з перших днів війни чітко висловили свою позицію, розпочали та продовжують допомагати нашій державі у протистоянні з опонентом.

З 24-го лютого 2022 року кожен українець пересвідчився важливістю поглибленого вивчення науковцями поняття військово-політичний дискурс. День кожного українця розпочинається з перегляду новин, статей та виступів політиків, щодо ситуації на лінії фронту. Аналізуючи звернення політичних діячів, ми пересвідчилися наскільки важливим є використання стилістичних засобів для врегулювання конфлікту, а тим паче війни. Іноді, ми люди у суперечці сотні разів думаємо, як зрозуміло та доступно донести до опонента своє бачення та факти. На світовій арені, це потрібна відповідальність, відповідальність за свої слова, адже від них залежить можливість швидко та з найменшою кількістю людських втрат урегулювати зброєний-конфлікт.

Поняття військово-політичний дискурс є доволі складним та багатогранним, адже воно включає в себе два інші – політичний та військовий дискурс. Можемо зробити висновок, що військово-політичний дискурс, на відміну від військового дискурсу, відрізняється більшою відкритістю для широкого загалу.

Основна увага у військово-політичному дискурсі приділяється саме проголошенню самого конфлікту, з якими стикнулася держава, його наслідків та можливих шляхів розв'язання. Політичні діячі у цьому випадку намагаються

не налякати свій народ, а продемонструвати дії, які виконуються ними, задля покращення ситуації, а також спонукати союзників до надання допомоги та загалом намагаються об'єднати зусилля задля досягнення цілі.

У цій роботі ми також охарактеризували поняття формальний та неформальний дискурс. Характерною особливістю формального дискурсу є наявність вузькоспеціальної термінології, яка є інформативною для обізнаних у цій спеціальності людей. Формальний військовий дискурс відрізняється використанням літературної та термінологічної лексики, а також специфічної термінології, що може стати перешкодою для необізнаного читача. Також характерною рисою є використання скорочень та символів, що сприймається фахівцями як стандартна система комунікації.

На відміну від цього, неформальний військовий дискурс включає розмовну лексику, професіоналізми та жаргонізми, що є характерною рисою військового спілкування у нейтральному середовищі. Також, ми проаналізували синтаксичні особливості військових матеріалів та розглянули армійський сленг за різними категоріями найменувань, включаючи представників офіцерського та особового складу, техніку та озброєння.

В обох типах військового дискурсу зазначено синтаксичні особливості, такі як використання пасивних, інфінітивних та герундіальних конструкцій, прислівникових зворотів. Ці особливості військових матеріалів сприяють точному та чіткому висловлюванню інформації, адже у контексті військового спілкування, точність та чіткість є важливими складовими ефективної комунікації.

Також, ми дійшли до висновку, що однією з провідних функцій військового-політичного дискурсу є мовна маніпуляція. За допомогою майстерно підібраних ресурсів, діяч може досягти бажаного від адресата, таким чином повпливати на його дії та судження. Створення образу ворога є

стратегічним підходом, спрямованим на підсилення негативного сприйняття ворога та активізацію допомоги союзників. Важливо враховувати, що сучасний військово-політичний дискурс потребує нових підходів до використання мовної маніпуляції, або навіть її уникання в підходах до комунікації та впливу на суспільство. У цьому контексті особливу увагу слід зосередити на поширенні правдивої інформації та її правильному сприйнятті світом.

З ХХ століття вивчення воєнних конфліктів набуває все більшого значення. Поняття "військовий конфлікт" і "збройний конфлікт" виникли після Другої світової війни та стали ключовими для аналізу ситуацій, де застосовується військова сила. Уміння попереджати та врегульовувати конфлікти стає критично важливим у останній час. Серед різноманітних інструментів врегулювання конфліктів, медіація вирізняється як один із найефективніших та оптимальних. Цей процес передбачає участь нейтрального посередника, який допомагає сторонам досягти взаємовигідного рішення. Принципи медіації включають рівність сторін, неупередженість, конфіденційність та добровільність. Медіатор є посередником для встановлення комунікації учасників конфлікту. Важливо розуміти, що медіатор не приймає рішень щодо змісту конфлікту, але надає можливість сторонам самостійно досягти альянсу.

У процесі дослідження поняття "конфлікт" в англійській мові виявлено його багатомірність, цілісність та універсальність. Термін "конфлікт" виник у 15-му столітті та має латинські корені, пов'язані зі словами, що означають "стикатися" та "зіткнення". На семантичному рівні дієслово конфлікт розкривається за допомогою п'яти значень. Конфлікт є важливою темою для дослідження в різних галузях науки. Дослідники використовують різні методи для аналізу цього явища, включаючи методи формального аналізу лексичної семантики. Особлива увага приділяється вивченню семантичних компонентів, що репрезентують концепт конфлікту.

У процесі аналізу було виявлено, що початково англomовний медіа-дискурс використовував термін “Russia-Ukraine crisis”, але з часом, враховуючи трагічні наслідки російської агресії, у англomовному дискурсі почали використовувати терміни, які відображають страшну реальність, без гри слів, а саме “Russia-Ukraine war”, “Russian’s invasion”, “Russian’s occupation”, “Russian’s attack”, набули загального визнання.

Політичні діячі використовують мовні засоби для висловлення своїх поглядів та ставлення до конфлікту. Наприклад, вони можуть використовувати інфінитив для наголошення на можливості уникнути конфлікту. Додатково, вони можуть уникати модальних слів, щоб залишити простір для дипломатичного вирішення ситуації.

Також було виявлено використання умовних речень для вираження можливих наслідків та реакцій на дії Росії. Це підсилює рішучість та послідовність політики у відношенні до Кремля. Загалом, аналіз показує, що мовні засоби грають ключову роль у формуванні глобального реагування на конфлікт в Україні та впливають на сприйняття ситуації всіма учасниками світового товариства.

Особливої уваги ми приділили виступам колишнього прем’єр міністра Великобританії Бориса Джонсона. Його політичний дискурс, щодо висвітлення конфлікту став вкрай потужним для нашої країни. Він захоплюється українським народом, нашими краєвидами, нашими захисниками та президентом – і не приховує своє захоплення жодним чином.

Промови Бориса Джонсона вражають своєю високою мовною майстерністю та стратегічністю. Він вдається до різноманітних мовних прийомів, що допомагають йому ефективно спілкуватися з аудиторією та впливати на неї. Серед основних засобів, які він використовує, можна виділити метафори, порівняння, епітети, модальні дієслова, синтаксичні анафори та

багато інших. Важливим аспектом є його вміння комбінувати ці прийоми так, щоб максимально підсилити ефект мовлення.

Загальним результатом є вражаючий емоційний заряд його промов, спрямований на виявлення підтримки України та осуду агресії Росії. Його мовлення створює чітку картину подій та долі України в контексті конфлікту з Російською Федерацією. Такий стиль комунікації допомагає укріпити підтримку України та мобілізувати громадську думку на міжнародному рівні.

У цілому, мовний аналіз промов Бориса Джонсона свідчить про його високий рівень креативності, емоційної виразності та стратегічного мислення у сфері публічного спілкування.

Аналіз показав частотне використання евфемізмів, як провідного інструменту для вираження конфлікту, але більш завуальоване. Зокрема, використання евфемізмів у висловлюваннях політиків має на меті уникнути нових конфліктів та загострення вже існуючих. Проте, в деяких випадках, коли від конфлікту залежать економічні чи політичні вигоди, прагнення до мирного вирішення може бути відсунуте на другий план.

Британський політичний дискурс, представлений Борисом Джонсоном, вражає різноманіттям використання евфемізмів у контексті військових подій. Він активно користується цими мовними засобами для підсилення впливу на аудиторію та надання своїм висловлюванням емоційного заряду.

Зазначимо, що використання евфемізмів у політичному дискурсі може мати як позитивні, так і негативні аспекти. З одного боку, вони можуть сприяти збереженню стабільності та запобіганню конфліктам. З іншого боку, вони можуть бути використані для маніпулювання свідомістю громадян та приховування реальної ситуації.

У висловлюваннях Бориса Джонсона спостерігається використання різних прийомів евфемізмів, таких як метафоризація, утворення акронімів, елевація та описовий перефраз. Це сприяє підсиленню впливу його промов та формуванню певного сприйняття військових конфліктів. У великій мірі, евфемізми використовуються для приховування або пом'якшення суворості військових подій. Однак Борис Джонсон також використовує провокаційні евфемізми для акцентуації насильства та агресії.

У підсумку, використання евфемізмів у політичному дискурсі відображає складність спілкування про військові конфлікти та прагнення політиків до впливу на громадську думку та формування певного сприйняття подій. При цьому, необхідно завжди аналізувати контекст та мету використання конкретних евфемізмів, оскільки вони можуть впливати на сприйняття громадськістю подій та рішень у глобальному політичному просторі.

У виступах та дипломатичних промовах важливу роль відіграють стилістичні засоби, які дозволяють регулювати динаміку конфлікту та впливати на аудиторію. Добре підібрані лексичні одиниці можуть як допомогти вирішити конфлікт, так і загострити його.

Зокрема, гіперболи, метафори, епітети та порівняння дозволяють підсилити контраст між ідеями, симулювати альтернативний розвиток подій та робити поняття більш конкретними. Варто зазначити, що іронія та сарказм використовуються з обережністю, оскільки можуть призвести до загострення конфлікту.

Додатково, риторичні запитання, метонімія, літота, градація, інверсія, анафора та епіфора можуть використовуватися для залучення уваги та підкреслення ключових думок. Метафори, фразеологізми, афоризми та прислів'я слугують для створення виразності та уваги до деталей.

У військовій публістиці часто використовуються евфемізми та уособлення, щоб надати ситуації додаткового сенсу. Синтаксичні конструкції, такі як фразеологізми, прості та складні речення, допомагають досягти певного ефекту та виразності. Волонтеративність і імперативність виражаються за допомогою відповідних граматичних конструкцій, які закликають до певних дій. У цій роботі, ми проаналізували виступи та промови політичних діячів, та дійшли до висновку: стилістичні засоби допомагають спікерам в дипломатичних промовах досягти бажаного впливу на аудиторію, розв'язати конфлікт або навпаки, збільшують його динаміку та унеможливають досягнення альянсу. Важливо використовувати їх з розумінням контексту та врахуванням етичних норм дипломатичного спілкування.

Список використаних джерел

1. Базові навички медіації. Матеріали навчальної програми ГО «Інститут миру та порозуміння». – Київ, 2017 р. – 54 с.
2. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2002. 24 с
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-е вид., доп. Київ : ВЦ «Академія». 2009. 376 с.
4. Бернадський, Б. В. (2012). Міжнародні конфлікти: курс лекцій. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал».
5. Бойко О. Д. Політичне маніпулювання / О. Д. Бойко. – К.: “Академвидав”. – 2010. – 432 с.
6. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г. В. Анікіна, Ю. В. Білоусов,
7. Горбулін, В. (Ред.) Світова гібридна війна: український фронт: монографія. Київ: НІСД, 2017.
8. Гуржій О. Сучасна воєнно-історична та воєнна термінологія: проблемні питання / О. Гуржій, Р. Пилявець // Сторінки воєнної історії України: Зб. наук. ст. — 2009. — Вип. 12. — С. 19-24. — Бібліогр.: 6 назв. — укр. — Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/95590>
9. Додонов, Р. О. (Ред.). (2017). Гібридна війна: in verbo et in praxi: монографія. Вінниця : ТОВ «НіланЛТД».
10. Дяченко В.І., Цюрупа М.В., & Шумський П.В. (1999). Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів. В. П. Андрущенко (Ред.), Історія становлення: Навч. посіб. (Ч. 1, 128 с.). Київ: Сфера.
11. Дяченко Н. М. Комунікативні стратегії в сучасному українському політичному дискурсі / Н. М. Дяченко, В. В. Халін // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні

- науки. - 2019. - Вип. 1. - С. 56-62 – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUF_2019_1_11
12. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ. 2013. Вип. 10. Серія 9. С. 96–102.
13. Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння» [редактори-укладачі: А. Гусєв, К. Гусєва, Г. Похмелкіна. За заг. ред. І. Терещенко] - К.: ВАІТЕ, 2019. - 340 с.: іл. – Англ., рос., укр. <https://www.osce.org/files/f/documents/3/6/448168.pdf>
14. Катерина Гусєва, Діана Проценко, Як? Де? Коли? Працює діалог: Практичний посібник, Координатор проектів ОБСЄ (2019), [Електронний ресурс]: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/422831>
15. Кисельова Т.С. Розуміючи діалог: аналітичний звіт за результатами опитування учасників діалогів в Україні / Кисельова Т.С. – Київ: Центр досліджень медіації та діалогу, 2018. [Електронний ресурс]: <https://md.ukma.edu.ua/publications/>
16. Кодекс етики медіатора НАМУ. Офіційний сайт НАМУ//<http://namu.com.ua/ua/info/mediators/ethical-code/>
17. Координатор проектів ОБСЄ в Україні, Сприяння розвитку культури діалогу в Україні, 2019, [Електронний ресурс]: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-inukraine/400832?download=true>
18. Костенко Г. Ф. Типи, види воєнних конфліктів та їх класифікація / Г. Ф. Костенко // Науковий вісник Дипломатичної академії України. - 1999. - Вип. 2. - С. 48-57. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_1999_2_10.
19. Лукіна Л. В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування / Людмила Володимирівна Лукіна // Політикус : наук. журнал. – 2021. – № 2. – С. 75–80. – Режим доступу: http://politicus.od.ua/2_2021/13.pdf

20. Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234с.
https://opac.kpi.ua/F/UJEY5A5JSEA14IBUCUC19L6GE8MSSVLX9HNK665F5AQSAAEJAU45868?func=full-set-set&set_number=003286&set_entry=000001&format=037
21. Нагорна Л. Політична мова і мовна політика. Діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ: ІПЕД НАН України, 2005. 320 с.
22. Олексенко В. П. Мовні засоби евфемізації в сучасній українській прозі. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. 2012. № 1. С. 328–334
23. Онуфрив С. Т. Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі: дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2005.
24. Перепелиця, Г. М. Воєнно-політичний конфлікт: методологія дослідження та врегулювання; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького - К., 1996.
25. Петренко І. І. Політичний дискурс: зміст, особливості, функції / І. І. Петренко // Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка: Серія : Філософія. Політологія. - 09/2010. – Вип. 100. – С. 54-57
26. Посмітна В. В. Комунікативні стратегії та тактики українських військових ЗМІ в протидії інформаційній агресії / В. В. Посмітна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія: зб. наук. Праць. – 2019. – С.114-118. – Режим доступу до ресурсу: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v40/part_3/28.pdf
27. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. 2ге вид., доп. Київ: Вид. центр “Київ. ун-т”, 2008.

28. Селіванова О.С. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми (1290 термінів і понять) : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
29. Стаднік, І. О. Лінгвістична відповідність понять «воєнний» дискурс vs «військовий дискурс» / Science and Education a New Dimension. Philology, IV(22) (99). – 2016. – С.63–66. – Режим доступу: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Linguisticcorrespondence-of-the-notions-war-discourse-vs.-military-discourseStadnik-I.-O..pdf>
30. Тарнавська, А. Становлення інституту медіації в умовах євроінтеграційних процесів України. Публічне право, 2015. 211–218 с.
31. Фабіан М. П. Семантика мовного етикету : новий підхід до її вивчення / Сучасні дослідження з іноземної філології. – Ужгород : ПП “Аутдор-Шарк”, 2014. – Вип. 12. – С. 7–13.
32. Фурсіна, Н. А. (2018). Теорія виникнення військових конфліктів, воєн. Retrieved from http://www.economy.in.ua/pdf/12_2018/18.pdf
33. Шевченко І. С., Морозова О. І Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : кол. монографія / за заг. ред. І. С. Шевченко. Харків : Константа. 2005. С. 21–35.
34. Яременко О.А, Лазебна О.А. Тематична класифікація термінологічної лексики військово-політичного дискурсу (на матеріалі сучасних німецькомовних часописів) // Науковий журнал «Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського». Серія «Філологія. Журналістика». Том 32 (71) № 6. ТНУ імені В.І. Вернадського, 2021.
35. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К.: ВЦ «Академія» – 2010. – 312с.

36. A Visual Guide to the Russian Invasion of Ukraine // Bloomberg. 2022. URL : <https://www.bloomberg.com/graphics/2022-ukraine-russia-us-natoconflict/?leadSource=uverify%20wall> (дата звернення: 10.09.2023).
37. Bertrand N., Lillis K. B., Herb J. Mounting Russian Casualties in Ukraine Lead to More Questions about Its Military Readiness // CNN. 2022, Mar. 18. URL : <https://edition.cnn.com/2022/03/17/europe/russian-casualties-ukraine-militaryreadiness/index.html> (дата звернення: 10.09.2023).
38. Blondel, Y. I. Violent Conflict and Roles of the Media. Violent Conflict and Roles of the Media. Department for Peace and Conflict Research, Uppsala University, 2003.
39. Boris Johnson: 6 Steps the West Must Take to Help Ukraine Right Now. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/06/opinion/boris-johnson-russia-putin-ukrainewar.html> (дата звернення: 10.09.2023).
40. Boris Johnson's address to the Ukrainian Parliament: https://policymogul.com/key-updates/22652/transcript-of-pm-address-to-ukraine-s-parliament?utm_source=share-button (дата звернення: 10.09.2023).
41. Burgess, G. (1994). Kenneth Boulding: A Legacy of Ideas. Retrieved from <https://www.beyondintractability.org/library/kenneth-boulding-legacy-ideas>
42. Council of the European Union: Concept on Strengthening EU Mediation and Dialogue Capacities. Brussels (2009).
43. Dewan A. Ukraine and Russia's Militaries Are David and Goliath. Here's how They Compare // CNN. 2022, Feb. 25. URL : <https://edition.cnn.com/2022/02/25/europe/russia-ukraine-military-comparisonintl/index.html> (дата звернення: 10.09.2023).
44. Duss Von Werdt J. Homo Mediator. Geschichte und Menschenbild der Mediation. – Klett Cotta Verlag, Stuttgart, 2005.

45. Eytan Gilboa, *Media and Conflict Resolution: A Framework for Analysis*, 93 MARQ. L. REV. 87 (2009).
Available at: <https://scholarship.law.marquette.edu/mulr/vol93/iss1/9/>
46. Federal Foreign Office: Basics of Mediation: Concepts and Definitions. Fact Sheet Series: Peace Mediation and Mediation Support (2016).
47. Gatopoulos A. The weapons Being Sent to Ukraine and Why They May not be Enough // Aljazeera. 2022, Apr. 17. URL :
<https://www.aljazeera.com/features/2022/4/17/the-weapons-being-sent-to-ukraineand-why-they-may-not-be-enough> (дата звернення: 10.09.2023).
48. Hoffman, G. (2007). Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars.
49. Huntington, S. (1993). The Clash of Civilization? *Foreign Affairs*, 72(3), 22-49.
50. James R. Helicopter Tail Rotors – The Different Types Explained // Pilot Teacher. URL : <https://piloteacher.com/helicopter-tail-rotors-the-different-typesexplained/> (дата звернення: 10.09.2023).
51. John R. Bruning *The Devil's Sandbox: With the 2nd Battalion, 162nd Infantry at War in Iraq*. Voyageur Press, 2006. 352 p.
52. Kobakhia, Batal/ Javakhishvili, Jana/ Sotieva, Larisa/ Schofield, Juliet: *Mediation and Dialogue in the South Caucasus: A Reflection on 15 Years of Conflict Transformation Initiatives*. International Alert (2012).
53. Marson J. The Ragtag Army That Won the Battle of Kyiv and Saved Ukraine // WSJ. 2022, Sept. 20. URL : <https://www.wsj.com/articles/russianinvasion-ukraine-battle-of-kyiv-ragtag-army-11663683336> (дата звернення: 10.09.2023).
54. *Mediation and Dialogue Facilitation in the OSCE: Reference Guide* (2014).
55. Merrik, R. (2022, January 25). UK Troops will be Sent to Protect Eastern Europe if Russia Invades Ukraine, Boris Johnson Says. Independent.

56. Michaels J. The discourse trap and the US military. New York : Palgrave Macmillan, 2013. 267 p.
57. Neaman, J. S., & Silver, C. G. (1990). Kind Words: A Thesaurus of Euphemism. Avon Books.
58. Oelofse, L. (2022, February 19). NATO's Jens Stoltenberg Urges Russia to 'Step Back from the Brink'. DW
59. Oxford English Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.oed.com/> (дата звернення: 10.09.2023).
60. Planning Guidance for Protection and Recovery Following Radiological Dispersal Device (RDD) and Improvised Nuclear Device (IND) Incidents. Department of Homeland Security, 2010. 77 p.
61. [Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine | The White House](#)
62. Thania Paffenholz, “International Peacebuilding Goes Local: Analysing Lederach’s Conflict Transformation Theory and Its Ambivalent Encounter with 20 Years of Practice,” Peacebuilding 2.1 (2014).
63. The Concise Oxford Dictionary of English Etymology [editor, T.F.Hoad]. – Oxford, New York : Oxford University Press, 1996. – 552 p
64. Ukraine at War // The Economist. 2022. URL : <https://www.economist.com/ukraine-crisis> (дата звернення: 09.10.2023).
65. UN DESA, Participatory Dialogues: Towards a Stable, Safe and Just Society for All, United Nations, 2007
66. US Institute for Peace, DIALOGUE PROJECTS AND TRANSFER, Final Report, September 7, 2016
67. Van Dijk, T. A. (1997) What is Political Discourse Analysis? John Benjamins Publishing Company.
68. [8960th meeting], Materials of the January 2022 meeting of the United Nations Security Council, “Threats to international peace and security”. [Online]. Available: <https://undocs.org/en/S/PV.8960>

- 69.[8998th meeting], Materials of the March 2022 meeting of the United Nations Security Council, “Threats to international peace and security”. [Online]. Available: <https://undocs.org/en/S/PV.8998>
- 70.[9208th meeting], Materials of the December 2022 meeting of the United Nations Security Council, “Maintenance of peace and security of Ukraine”. [Online]. Available: <https://undocs.org/en/S/PV.9208>